

रासायनिक पदार्थको सुरक्षित प्रयोग, नियमन तथा जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धमा

व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना : रासायनिक पदार्थ, यसबाट हुने उत्पादनहरूको व्यवस्थापन तथा सोको प्रयोगबाट हुने असर, जोखिम तथा दुर्घटनालाई न्यूनिकरण गर्न रासायनिक पदार्थको दर्ता, उत्पादन, निकासी, पैठारी, प्याकेजिङ्ग, ढुवानी, भण्डारण, बिक्री वितरण, सुरक्षित प्रयोग तथा विसर्जन गर्ने प्रक्रियाको नियमन तथा व्यवस्थापन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

संघीय संसदले यो ऐन बनाएको छ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ**: यस ऐनको नाम "रासायनिक पदार्थ (नियमन तथा जोखिम व्यवस्थापन) ऐन, २०७९" रहेको छ।

(२) यो ऐन प्रमाणीकरण भएको मितिले एक वर्ष पूरा भएको भोलिपल्टदेखि प्रारम्भ हुनेछ।

२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) "इजाजतपत्र" भन्नाले रासायनिक पदार्थको उत्पादन, निकासी, पैठारी, प्याकेजिङ्ग, ढुवानी, भण्डारण, बिक्री वितरण तथा विसर्जन सम्बन्धी कार्य गर्न दफा ९ बमोजिम जारी गरिएको इजाजतपत्र सम्झनु पर्छ।

(ख) "इजाजतपत्रवाला" भन्नाले दफा १० बमोजिमको इजाजतपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था सम्झनु पर्छ।

(ग) "उत्पादक" भन्नाले नेपालभित्र रासायनिक पदार्थ उत्पादन गर्ने दफा १० बमोजिम इजाजतपत्र प्राप्त गरेको व्यक्ति वा संस्था सम्झनु पर्छ।

(घ) "उत्पादन" भन्नाले कुनै पदार्थबाट रासायनिक पदार्थ बनाउने वा एक प्रकारका रासायनिक पदार्थबाट अर्को प्रकारका रासायनिक पदार्थ बनाउने, तयारी रासायनिक पदार्थको मात्रा बढाउने वा सघन (कन्सन्ट्रेशन) बनाउने, अन्तरघुलन (डाइलुट) गर्ने, प्याकेजिङ्ग गर्ने तथा रासायनिक पदार्थसँग अन्य पदार्थ मिश्रण गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ।

- (ड) “उप-उत्पादन” भन्नाले रासायनिक पदार्थ उत्पादन गर्दा उत्पन्न हुने अन्य पदार्थ वा फोहोरमैला सम्झनु पर्छ।
- (च) “ढुवानी” भन्नाले रासायनिक पदार्थको उत्पादन, निकासी, पैठारी वा भण्डारण गरेको स्थानबाट अर्को स्थानसम्म ओसारपसार गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ र सो शब्दले त्यस्तो पदार्थ ढुवानी गर्न प्याकेज तयार पार्ने, ढुवानीको साधनमा चढाउने, ओसारपसारका क्रममा भण्डारण गर्ने र अन्तिम गन्तव्यमा ढुवानीको साधनबाट ओराल्ने कार्यलाई समेत जनाउँछ।
- (छ) “ढुवानीकर्ता” भन्नाले रासायनिक पदार्थ ढुवानीको जिम्मा लिने इजाजतपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था सम्झनु पर्छ र सो शब्दले ढुवानी गर्ने प्रयोजनको लागि ढुवानीको साधन उपलब्ध गराउने व्यक्ति, ढुवानी गर्ने संस्था वा निकायका प्रबन्ध निर्देशक, संचालक वा सो संस्था वा निकायले तोकेको व्यक्ति वा सोको अधिकृत प्रतिनिधि समेतलाई जनाउँछ।
- (ज) “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ।
- (झ) “नयाँ रासायनिक पदार्थ” भन्नाले नेपालमा दर्ता, उत्पादन, पैठारी वा प्रयोग नभएको रासायनिक पदार्थ सम्झनु पर्छ।
- (ञ) “निकाय” भन्नाले दफा ३ को उपदफा (१) बमोजिम नेपाल सरकारले रसायन व्यवस्थापन सम्बन्धी काम गर्न तोकेको निकाय सम्झनु पर्छ।
- (ट) “निकासी” भन्नाले रासायनिक पदार्थ र सो सम्बन्धी उपकरण वा प्रविधि नेपालबाट बाहिर निकासी गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ।
- (ठ) “निकासीकर्ता” भन्नाले नेपालबाट कुनै विदेशी मुलुकमा रासायनिक पदार्थ र सो सम्बन्धी उपकरण वा प्रविधि निकासी गर्न दफा १० बमोजिम इजाजतपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था सम्झनु पर्छ।
- (ड) “निरीक्षक” भन्नाले निकायबाट दफा ३८ बमोजिम तोकेको वा खटाएको अधिकृत सम्झनु पर्छ।
- (ढ) “प्याकेजिङ्ग” भन्नाले रासायनिक पदार्थलाई भण्डारण वा ढुवानी गर्दा चुहावट नहुने र मानव स्वास्थ्य तथा वातावरणमा नकारात्मक असर नपर्ने गरी प्याकेजिङ्ग गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ।

- (ण) “प्रयोगकर्ता” भन्नाले रासायनिक पदार्थको प्रयोग गर्ने उद्योग, प्रयोगशाला, अनुसन्धानशाला, उच्च माध्यमिक तहदेखि माथिका शैक्षिक संस्था, कार्यशाला वा अन्य कुनै यस्ता व्यवसायिक काम गर्ने व्यक्ति वा संस्था सम्झनु पर्छ।
- (त) “प्रयोगशाला” भन्नाले दफा ३७ बमोजिम स्थापना भएको रासायनिक पदार्थ परीक्षण गर्ने प्रयोगशाला सम्झनु पर्छ।
- (थ) “पैठारी” भन्नाले रासायनिक पदार्थ र सो सँग सम्बन्धित उपकरण वा प्रविधि नेपालभित्र पैठारी गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ।
- (द) “पैठारीकर्ता” भन्नाले कुनै विदेशी मुलुकबाट नेपालभित्र रासायनिक पदार्थ र सो सँग सम्बन्धित उपकरण वा प्रविधि पैठारी गर्ने दफा १० बमोजिम इजाजतपत्र प्राप्त गरेको व्यक्ति वा संस्था सम्झनु पर्छ।
- (ध) “बिक्री वितरण” भन्नाले नेपालभित्र रहेका रासायनिक पदार्थको मूल्य लिई वा नलिई हक हस्तान्तरण गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ।
- (न) “भण्डारण” भन्नाले रासायनिक पदार्थ र सो सँग सम्बन्धित उपकरण वा प्रविधि उत्पादनहरू निकासी वा बिक्री वितरण गर्नु अघि वा पैठारी पश्चात प्रयोग नभएको अवस्थामा भण्डार गरी राखिएको अवस्था सम्झनु पर्छ।
- (प) “भण्डारणकर्ता” भन्नाले रासायनिक पदार्थ र सो सँग सम्बन्धित उपकरण वा प्रविधि भण्डारण गर्ने दफा १० बमोजिम इजाजतपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था सम्झनु पर्छ।
- (फ) “मन्त्रालय” भन्नाले नेपाल सरकारको शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय सम्झनु पर्छ।
- (ब) “रासायनिक पदार्थ” भन्नाले प्राकृतिक रूपमा अवस्थित वा उत्पादन प्रक्रियाबाट उत्पन्न हुने तत्व वा यौगिक सम्झनु पर्छ र सो शब्दले दफा ४ बमोजिम दर्ता भएको रासायनिक पदार्थलाई समेत जनाउँछ।
- (भ) “रासायनिक पदार्थको सुरक्षित प्रयोग” भन्नाले मानव स्वास्थ्य तथा वातावरणमा असर नपर्ने गरी रासायनिक प्रकृति अनुसार सुरक्षात्मक उपायहरू अवलम्बन गरी सुरक्षित तवरले गरिने प्रयोग सम्झनु पर्छ।
- (म) “रासायनिक फोहरमैला” भन्नाले जुनसुकै स्रोत तथा प्रक्रियाबाट निस्केका यथास्थितिमा प्रयोग हुन नसक्ने मानव स्वास्थ्य, जीव, जन्तु तथा

वातावरणमा प्रतिकूल असर पार्ने रासायनिक पदार्थहरू सम्झनु पर्छ र सो शब्दले नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी रासायनिक फोहरमैला भनी तोकेका ठोस, तरल, धुलो, लेदो, ग्यास लगायतका पदार्थ वा वस्तुलाई समेत जनाउँछ।

- (य) “लेवल” भन्नाले वस्तु वा वस्तु राखिएको भाँडो वा त्यस्तो वस्तु वा वस्तुमा लेखिएको, छापिएको, लिथो गरिएको, चिह्न लगाइएको, इम्बोर्स गरिएको, समावेश गरिएको वा अन्य कुनै किसिमले देखाइएको ट्याग, चिह्न, तस्विर वा अन्य विवरणात्मक वस्तु सम्झनु पर्छ।
- (र) “विसर्जन” भन्नाले रासायनिक पदार्थको पछि प्रयोग नहुने गरी वैज्ञानिक तरिकाले गरिएको अन्तिम निष्काशन तथा व्यवस्थापन सम्झनु पर्छ।
- (ल) “विसर्जनकर्ता” भन्नाले रासायनिक पदार्थको विसर्जन गर्न दफा १० बमोजिम इजाजतपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था सम्झनु पर्छ।
- (व) “संस्था” भन्नाले रासायनिक पदार्थको उत्पादन, निकासी, पैठारी, प्याकेजिङ्ग, ढुवानी, भण्डारण, बिक्री वितरण तथा विसर्जन सम्बन्धी कार्य गर्न प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएको संस्था वा निकाय सम्झनु पर्छ।
- (श) “हानिकारक रासायनिक पदार्थ” भन्नाले मानव अङ्ग, जीवजन्तु वा अन्य जैविक वा गैरजैविक वस्तुलाई गम्भीर हानि, नोक्सानी वा क्षति पुऱ्याउन सक्ने रासायनिक पदार्थ सम्झनु पर्छ।
- (ष) “व्यवस्थापन” भन्नाले रासायनिक पदार्थको उत्पादनदेखि विसर्जनसम्मको सम्पूर्ण चक्रलाई वैज्ञानिक तरिकाले व्यवस्थापन (ह्याण्डलिङ्ग) गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ।

परिच्छेद २

रासायनिक पदार्थको दर्ता सम्बन्धी

३. रासायनिक पदार्थको दर्ता: (१) कसैले नेपालमा कुनै रासायनिक पदार्थको पहिलो पटक उत्पादन वा पैठारी गर्न चाहेमा त्यस्तो रासायनिक पदार्थ नेपाल सरकारले रसायन व्यवस्थापन सम्बन्धी काम गर्न तोकेको निकायमा दर्ता गर्नु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम रासायनिक पदार्थको दर्ता गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले रासायनिक पदार्थको उत्पादन वा पैठारी गर्नु अघि त्यस्तो रासायनिक पदार्थको दर्ता गर्न तोकिएको ढाँचामा निकायमा निवेदन दिनुपर्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम रासायनिक पदार्थ दर्ता गर्न उत्पादक वा पैठारीकर्ताले छुट्टा छुट्टै वा संयुक्तरूपमा निवेदन दिन सक्नेछन्।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि उत्पादक वा पैठारीकर्ताको संगठन वा उद्योग वाणिज्यसंग सम्बन्धित महासंघ वा परिसंघले उपदफा (२) बमोजिम निवेदन दिन सक्नेछ।

(५) उपदफा (२), (३) वा (४) बमोजिम रासायनिक पदार्थ दर्ता गर्न निवेदन दिँदा निवेदनकर्ताले त्यस्तो रासायनिक पदार्थबाट मानव स्वास्थ्य तथा वातावरणमा हानिकारक असर पर्न सक्ने अवस्था सम्बन्धी तथ्य निकायलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ।

४. **निकायमा दर्ता गर्ने:** (१) दफा ३ बमोजिम निवेदन प्राप्त भएमा निकायले प्रत्येक रसायनको जोखिम मूल्याङ्कन गरी मानव स्वास्थ्य र वातावरणमा हानिकारक असर पर्ने नपर्ने छुट्याई अलग-अलग दर्ता गर्नु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारम्भ हुनु अघि अनुसूची बमोजिमको रासायनिक पदार्थ उत्पादन, निकासी वा पैठारी गरिरहेको व्यक्ति वा संस्थाले यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले दुई वर्षभित्र त्यस्तो रासायनिक पदार्थ निकायमा दर्ता गर्नु पर्नेछ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम रासायनिक पदार्थको दर्ता गर्दा लाग्ने दस्तुर तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(४) नेपालमा प्रयोग भएका रासायनिक पदार्थको विवरण अनुसूचीमा उल्लेख भए बमोजिम रहेका छन्।

(५) उपदफा (१) बमोजिम दर्ता भएको रासायनिक पदार्थको बारेमा कुनै नयाँ वैज्ञानिक तथ्य प्राप्त भएमा निकायले तत्काल त्यसको समिक्षा गरी दर्ता सूचीमा हेरफेर गर्नु पर्नेछ।

(६) यस दफा बमोजिम दर्ता भएका र उपदफा (५) बमोजिम हेरफेर भएका रासायनिक पदार्थ नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ, र सोको विवरण निकायले आफ्नो वेवसाइट राख्नु पर्नेछ।

(७) यस दफा बमोजिम एकपटक दर्ता भएका रासायनिक पदार्थ पुनःदर्ता गर्नु पर्ने छैन।

(८) उपदफा (१) बमोजिम रासायनिक पदार्थको दर्ता गर्न जाँचबुझको लागि निकायले विज्ञ समिति गठन गर्न सक्नेछ।

(९) उपदफा (८) बमोजिमको विज्ञ समितिको गठन, कायदश र विज्ञ समितिलाई दिने सुविधा तोकिए बमोजिम हुनेछ।

५. रासायन व्यवस्थापन निकाय: (१) नेपाल सरकारले रासायनिक पदार्थको नियमन तथा सुपरीवेक्षणको लागि नेपाल सरकारको कुनै निकायलाई तोक्न सक्नेछ।

(२) यस ऐनमा अन्यत्र उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त उपदफा (१) बमोजिमको निकायको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) नेपालमा उत्पादन, निकासी, पैठारी तथा प्रयोग हुने रासायनिक पदार्थ दर्ता गर्ने,

(ख) रासायनिक पदार्थको उत्पादन, निकासी, पैठारी, प्याकेजिङ्ग, ढुवानी, भण्डारण, बिक्री वितरण तथा विसर्जन गर्न चाहने कुनै व्यक्ति वा संस्थालाई इजाजतपत्र जारी गर्ने,

(ग) रासायनिक पदार्थ नियमनका लागि आवश्यक, योजना र कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने,

(घ) रासायनिक पदार्थको दर्ता, सुरक्षित प्रयोग र नियमनका लागि आवश्यक मापदण्ड तयार गर्ने,

(ङ) कुनै पनि रासायनिक पदार्थको उत्पादन, निकासी, पैठारी, प्याकेजिङ्ग, ढुवानी, भण्डारण, बिक्री वितरण, प्रयोग तथा विसर्जन गर्दा इजाजतपत्रवालाले पूरा गर्नुपर्ने शर्त, दायित्व र जिम्मेवारी निर्धारण गर्ने,

- (च) रासायनिक पदार्थको उत्पादनदेखि विसर्जनसम्मका क्रियाकलापमा आवश्यक पर्ने जनशक्तिको योग्यता तोक्ने,
- (छ) रासायनिक पदार्थ सम्बन्धी नेपाल पक्ष भएका सन्धि, सम्झौताको फोकल बिन्दुको रूपमा काम गर्ने,
- (ज) रासायनिक पदार्थको सुरक्षित प्रयोग, नियमन तथा जोखिम व्यवस्थापनको लागि इजाजतपत्रवालालाई आवश्यक निर्देशन दिने,
- (झ) निजी क्षेत्रले रासायनिक प्रयोगशाला स्थापना गर्न चाहेमा अध्ययन गरी सिफारिस गर्ने,
- (ञ) रासायनिक पदार्थको निकासी, पैठारीको प्राथमिकता तोक्ने,
- (ट) इजाजतपत्रवाला, संस्था वा निकायले इजाजतपत्रमा उल्लेख भए बमोजिम रासायनिक पदार्थको प्रयोग र शर्त सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने,
- (ठ) सुरक्षित तरिकाले रासायनिक पदार्थको प्रयोग तथा व्यवस्थापनको सम्बन्धमा अध्ययन र अनुसन्धान गर्ने वा गराउने र सो सम्बन्धी आवश्यक नीति तयार गरी मन्त्रालयमा पेश गर्ने,
- (ड) रासायनिक प्रयोगशालाहरूको नियमनको लागि आवश्यक मापदण्ड बनाउने,
- (ढ) आवश्यकता अनुसार इजाजतपत्रवाला, संस्था वा निकायलाई कारवाही गर्ने,
- (ण) स्वदेशी तथा छिमेकी राष्ट्रहरूका रसायन उद्योग तथा व्यवसायबाट हुनसक्ने विवादलाई मूल्याङ्कन गरी विपद व्यवस्थापन कार्ययोजना तर्जुमा गरी सो बमोजिम तयारी कार्य गर्ने,
- (त) अन्तराष्ट्रिय वा अन्य मुलुकको मापदण्ड तथा कार्यविधिलाई मान्यता दिन सक्ने,
- (थ) रासायनिक पदार्थको प्रयोग, सावधानी, सुरक्षा सतर्कता, दुर्घटना भएको अवस्थामा क्षति कम गर्न अवलम्बन गर्नुपर्ने उपाय, रासायनिक पदार्थको प्रयोगबाट हुन सक्ने क्षति समेतको विषयमा आवश्यक सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन र प्रचार प्रसार गर्ने,

- (द) रासायनिक पदार्थको वर्गीकरण गर्ने,
 - (ध) नेपालभित्र फेलापरेको कुनै बेवारिसे रासायनिक पदार्थ तथा रासायनिक फोहोरमैला फेला परेमा त्यस्तो पदार्थलाई तत्काल नियन्त्रणमा लिई सोको उचित व्यवस्थापन गर्ने,
 - (न) तोकिए बमोजिम अन्य काम कारबाही गर्ने।
६. प्रयोग गर्न दिन सकिने: दफा ४ बमोजिम दर्ता भएको मानव स्वास्थ्य तथा वातावरणमा हानिकारक असर पार्ने रासायनिक पदार्थ कुनै व्यक्ति वा संस्थालाई आवश्यक भएमा सुरक्षात्मक उपाय अवलम्बन गरी तोकिए बमोजिमको परिमाणमा तोकिए बमोजिमको दस्तुर लिई निकायले तोके बमोजिमको अवधिको लागि प्रयोग गर्न दिन सक्नेछ।

परिच्छेद ३

इजाजतपत्र सम्बन्धी

७. इजाजतपत्र लिनु पर्ने: (१) कसैले यस ऐन बमोजिम इजाजतपत्र नलिई रासायनिक पदार्थको उत्पादन, निकासी, पैठारी, प्याकेजिङ्ग, ढुवानी, भण्डारण, बिक्री वितरण तथा विसर्जन गर्नु हुँदैन।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत रासायनिक पदार्थको उत्पादन, निकासी, पैठारी, प्याकेजिङ्ग, ढुवानी, भण्डारण, बिक्री वितरण तथा विसर्जन गर्ने कार्य गरिरहेका व्यक्ति वा संस्थाले यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले दुई वर्षभित्र यस ऐन बमोजिम इजाजतपत्र लिनु पर्नेछ।
- (३) यस दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दफा ४ को उपदफा (१) बमोजिम मानव स्वास्थ्य र वातावरणमा हानिकारक असर नपर्ने भनी दर्ता भएका रासायनिक पदार्थको प्रयोग गर्न इजाजतपत्र लिनु पर्ने छैन।
८. निवेदन दिनु पर्ने: (१) दफा ७ बमोजिम इजाजतपत्र प्राप्त गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले तोकिए बमोजिमको विवरण तथा कागजात संलग्न गरी तोकिए बमोजिमको ढाँचामा निकायमा निवेदन दिनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) मा उल्लिखित विवरण तथा कागजात विद्युतीय माध्यमबाट दिन सकिनेछ।

९. **जाँचबुझ:** (१) दफा ८ बमोजिम इजाजतपत्रको लागि परेको निवेदन उपर निकायले जाँचबुझ गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम जाँचबुझ गर्दा स्थलगत निरीक्षण गरी थप जानकारी वा विवरण लिन आवश्यक देखिएमा निकायले आवश्यकता अनुसार स्थलगत निरीक्षण गर्न वा निवेदकसँग थप कागजात, जानकारी वा विवरण माग गर्न सक्नेछ।

१०. **इजाजतपत्र जारी:** (१) निकायले दफा ९ बमोजिम जाँचबुझ गर्दा त्यस्तो उत्पादन, निकासी, पैठारी, प्याकेजिङ्ग, ढुवानी, भण्डारण, बिक्री वितरण तथा विसर्जन गर्न उपयुक्त हुने देखिएमा सम्भावित हानि, नोक्सानी वा जोखिम बहन गर्ने गरी तोकिए बमोजिमको दस्तुर लिई तोकिए बमोजिमको ढाँचामा निवेदन परेको मितिले तीस दिनभित्र इजाजतपत्र जारी गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम इजाजतपत्र जारी गर्दा निकायले त्यस्तो उत्पादन, निकासी, पैठारी, प्याकेजिङ्ग, ढुवानी, भण्डारण, बिक्री वितरण तथा विसर्जनको प्रकृतिलाई विचार गरी इजाजतपत्रवालाले पूरा गर्नु पर्ने थप शर्तहरू समेत तोक्न सक्नेछ।

(३) दफा ९ बमोजिम जाँचबुझ गर्दा उपदफा (१) बमोजिम इजाजतपत्र जारी गर्न मनासिव नदेखिएमा त्यस्तो निर्णय भएको मितिले सात दिनभित्र सोको लिखित जानकारी निवेदकलाई दिनु पर्नेछ।

११. **इजाजतपत्रको अवधि र नवीकरण:** (१) दफा १० बमोजिम जारी भएको इजाजतपत्रको अवधि तीन वर्षको हुनेछ।

(२) इजाजतपत्रवालाले उपदफा (१) बमोजिमको अवधि समाप्त हुनु पैंतीस दिन अघि इजाजतपत्र नवीकरणको लागि निकायमा निवेदन दिनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्राप्त निवेदनका सम्बन्धमा निकायले आवश्यक जाँचबुझ गरी उपयुक्त देखेमा अर्को तीन वर्षको लागि इजाजतपत्रको नवीकरण गरिदिन सक्नेछ।

(४) इजाजतपत्र नवीकरण गर्नको लागि दिइने निवेदनको ढाँचा, नवीकरण दस्तुर तथा इजाजतपत्र नवीकरण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

१२. इजाजतपत्र निलम्बनः (१) निकायले दफा १० बमोजिम जारी भएको इजाजतपत्र देहायको अवस्थामा निलम्बन गर्न सक्नेछः-

(क) सार्वजनिक सुरक्षाको हित विपरीत प्रयोग भएको पाइएमा,

(ख) इजाजतपत्रमा तोकिएको शर्त तथा बन्देज उल्लङ्घन गरेको पाइएमा।

(२) उपदफा (१) बमोजिम इजाजतपत्रको निलम्बनको अवधि छ महिनासम्म रहनेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको अवधिभित्र निकायले समयावधि तोकिएको इजाजतपत्रवालालाई आवश्यक सुधार गर्न निर्देशन दिन सक्नेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम निकायले दिएको निर्देशन बमोजिम इजाजतपत्रवालाले आवश्यक सुधार गरेमा निकायले त्यस्तो इजाजतपत्र फुकुवा गर्न सक्नेछ।

(५) उपदफा (२) बमोजिमको अवधिमा इजाजतपत्रवालाले निकायले दिएको निर्देशन बमोजिम आवश्यक सुधार नगरेमा निकायले त्यस्तो इजाजतपत्र दफा १३ बमोजिम खारेज गर्नेछ।

(६) उपदफा (२) बमोजिम इजाजतपत्र निलम्बन भएको अवधिमा इजाजतपत्रवालाले कुनै काम कारवाही गर्न पाउने छैन।

१३. इजाजतपत्र खारेजीः (१) निकायले देहायको अवस्थामा इजाजतपत्र खारेज गर्न सक्नेछः-

(क) दफा ११ बमोजिम इजाजतपत्र नवीकरण नगराएमा,

(ख) इजाजतपत्रमा तोकिएको बमोजिमको अवधिभित्र उत्पादन, निकासी, पैठारी, बिक्री वितरण, ढुवानी, प्रयोग, प्याकेजिङ्ग, भण्डारण तथा विसर्जन नगरेमा वा गर्न नसकेमा,

(ग) दफा २० विपरीत इजाजतपत्र बेचबिखन वा हस्तान्तरण गरेमा।

(घ) यो ऐन तथा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमावली विपरीत काम गरेमा।

(२) उपदफा (१) बमोजिम इजाजतपत्र खारेज गर्नु अघि निकायले सम्बन्धित इजाजतपत्रवालालाई आफ्नो सफाई पेश गर्ने मौका दिनु पर्नेछ।

१४. इजाजतपत्र परित्यागः (१) इजाजतपत्रवालाले दफा १० बमोजिम प्राप्त इजाजतपत्र परित्याग गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम इजाजतपत्र परित्याग गर्न चाहने इजाजतपत्रवालाले तोकिए बमोजिमको ढाँचामा निकायमा निवेदन दिनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्राप्त निवेदन उपर जाँचबुझ गर्दा रासायनिक पदार्थको उत्पादन, निकासी, पैठारी, प्याकेजिङ्ग, भण्डारण तथा विसर्जन सम्बन्धी कार्य उचित ढङ्गले व्यवस्थापन हुने देखिएमा निकायले इजाजतपत्र परित्याग गर्न अनुमति दिन सक्नेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम अनुमति प्राप्त भए पछि इजाजतपत्रवालाले इजाजतपत्रमा तोकिएको रासायनिक पदार्थको उत्पादन, निकासी, पैठारी, प्याकेजिङ्ग, भण्डारण तथा विसर्जन सम्बन्धी कार्यको व्यवस्थापन तोकिए बमोजिम गर्नु पर्नेछ।

१५. स्वीकृति लिनु पर्ने: इजाजतपत्रवालाले इजाजतपत्रमा उल्लेख भएको ठेगाना परिवर्तन गर्नु परेमा निकायको स्वीकृति लिनु पर्नेछ।

परिच्छेद ४

इजाजतपत्रवालाले पालना गर्नु पर्ने शर्तहरू

१६. उत्पादनमा लेबल लगाउनु पर्ने: (१) उत्पादकले नेपालमा उत्पादन गरेको रासायनिक पदार्थ, यसको उत्पादन तथा उप-उत्पादनमा लेबल लगाउनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको लेबलमा देहायका कुराहरू उल्लेख गर्नु पर्नेछ:-

- (क) उत्पादकको नाम, ठेगाना र उद्योगको दर्ता नम्बर,
- (ख) बट्टा, प्याकेट वा बोतलको प्याकेजिङ्गको बाहिरी भागमा खतराको सूचना जनाउने गरी निकायले निर्धारण गरे बमोजिमको चेतावनीमूलक सन्देश, चित्र वा चिह्न प्रष्ट रूपमा देखिने र बुझिने गरी प्रयोग गर्ने,
- (ग) रासायनिक पदार्थको मिश्रण, मिश्रणका तत्व, परिमाण र तौल,
- (घ) रासायनिक पदार्थ तथा यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूमा उपभोग गर्ने तरिका र त्यस्तो उपभोग गरेबाट हुन सक्ने नकारात्मक प्रभाव (साइड इफेक्ट),
- (ङ) निश्चित अवधिभित्र उपभोग गरिसक्नु पर्ने भए त्यस्तो अवधि,
- (च) बिक्री मूल्य, ब्याच नम्बर र उत्पादन मिति,

- (छ) सबै प्रकारका कर समावेश गरी हुन आउने अधिकतम खुद्रा बिक्री मूल्य,
- (ज) प्रयोग गर्नु अघि कुनै प्रक्रिया पूरा गर्नु पर्ने भए त्यस्तो प्रक्रिया र त्यस्तो प्रक्रिया नपुन्याई प्रयोग गर्दा हुन सक्ने हानि नोक्सानी,
- (झ) तोकिए बमोजिमका अन्य कुरा।

(३) उपदफा (२) बमोजिम लेबल लगाउदा सर्वसाधारणले पढ्ने र बुझ्ने गरी नेपाली भाषामा समेत लेख्नु पर्नेछ।

(४) कसैले आफूले उत्पादन गरेको रासायनिक पदार्थ तथा यसको उप-उत्पादनहरूमा लेबल नलगाई पैठारी तथा बिक्री वितरण गर्न पाइने छैन।

१७. प्याकेजिङ्ग गर्दा ध्यान दिनुपर्ने: (१) इजाजतपत्रवालाले रासायनिक पदार्थ नपोखिने, टुटफुट वा चुहावट नहुने र भाँडोबाट बाहिर नआउने गरी सुरक्षित र उपयुक्त बोतल, कन्टेनर वा प्याकेटमा बन्दी गरी प्याकेजिङ्ग गर्नु पर्नेछ।

(२) रासायनिक पदार्थ राखिएको बोतल, कन्टेनर वा प्याकेटको आकार प्रकार तथा रङ्ग सर्वसाधारणले प्रयोग गर्ने पानी, दुध तथा दुधजन्य पदार्थ, हल्का पेय पदार्थ, मदिराजन्य पदार्थको लागि प्रयोग गरिने आकार प्रकारको भाँडा, बोतल वा प्याकेटमा राख्न र त्यस्तो पदार्थ जस्तो देखिने गरी प्याकेजिङ्ग गर्न पाइने छैन।

१८. विसर्जन वा नष्ट गर्नु पर्ने: (१) इजाजतपत्रवालाले रासायनिक पदार्थ तथा रासायनिक फोहोरमैला विसर्जन वा नष्ट गर्नु पर्दा त्यस्तो पदार्थ तथा फोहोरमैलाको प्रकृतिको आधारमा सम्भव भएसम्म कम निष्कासन हुने गरी छुट्टाछुट्टै विसर्जन वा नष्ट गर्नु पर्नेछ।

(२) इजाजतपत्रवालाले उपदफा (१) बमोजिम विसर्जन वा नष्ट गर्दा रासायनिक पदार्थ तथा रासायनिक फोहोरमैला मानव, पशुपन्छी, जलचर, बोट बिरुवा वा अन्य जैविक वा गैरजैविक वस्तु तथा वातावरणमा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी सुरक्षित तरिकाले तोकिए बमोजिम नेपाल सरकारले तोकेको स्थानमा गर्नु पर्नेछ।

१९. पैठारी गर्न नपाइने: (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि रासायनिक फोहोरमैला नेपालभित्र पैठारी गर्न पाइने छैन।

(२) उपदफा (१) विपरीत कसैले रासायनिक फोहोरमैला पैठारी गरेको पाइएमा पैठारीकर्ताले जुन देशबाट पैठारी गरेको हो सोही देशमा फिर्ता पठाउनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम रासायनिक फोहोरमैला फिर्ता हुन नसकेमा पैठारीकर्ताले आफ्नो खर्चमा त्यस्तो रासायनिक फोहोरमैला दफा १८ बमोजिम विसर्जन वा नष्ट गर्नु पर्नेछ।

(४) पैठारीकर्ताले उपदफा (३) बमोजिम रासायनिक फोहोरमैलाको विसर्जन वा नष्ट नगरेमा निकायले आफ्नो खर्चमा गर्नु पर्नेछ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम निकायले रासायनिक फोहोरमैलाको विसर्जन वा नष्ट गर्दा लागेको खर्च पैठारीकर्तासँग सरकारी बाँकी सरह लिनेछ।

२०. इजाजतपत्र बेचबिखन वा हस्तान्तरण गर्न नपाइने: दफा १० बमोजिम इजाजतपत्रवालाले प्राप्त गरेको इजाजतपत्र निकायको स्वीकृति नलिई कसैलाई बेचबिखन वा हस्तान्तरण गर्न सकिने छैन।

परिच्छेद ५

इजाजतपत्रवालालाको दायित्व

२१. उत्पादकको दायित्व: (१) उत्पादकले रासायनिक पदार्थ, यसको उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको उत्पादन गर्दा देहायको दायित्व पूरा गर्नु पर्नेछ:-

(क) रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको लेबल निर्धारण गर्ने र दफा १६ बमोजिम लेबल लगाउने,

(ख) आफूले उत्पादन गरेको रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको मौज्जात तथा बिक्री वितरणको विवरण, परिमाण, प्रकार र क्रेताको विवरण खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने,

(ग) रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको उत्पादन स्थललाई जोखिमयुक्त क्षेत्र भएको व्यहोराको चेतावनीमूलक सन्देश सार्वजनिक रूपमा राख्नु पर्ने,

(घ) आफूले उत्पादन गरेको रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको विवरण प्रत्येक छ महिनामा निकायमा पठाउनु पर्ने,

(ङ) खण्ड (घ) बमोजिमको विवरणमा उत्पादकले उत्पादन क्षमता बमोजिम उत्पादन भए वा नभएको व्यहोरा समेत खुलाउनु पर्ने,

- (च) रासायनिक पदार्थलाई कच्चा पदार्थ वा सहायक कच्चा पदार्थको रूपमा प्रयोग गरी कुनै वस्तु उत्पादन गर्ने उद्योगले त्यसरी उत्पादन भएको वस्तु र सोको लागि खपत भएको रासायनिक पदार्थको परिमाणको विवरण प्रत्येक छ महिनामा निकायमा पेश गर्ने,
- (छ) आफूले उत्पादन गरेको रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरू त्रुटिपूर्ण उत्पादन भई त्यस्तो वस्तु बजारमा रहेको कुरा जानकारीमा आएमा त्यस्तो उत्पादन सङ्कलन गरी नष्ट गर्ने र सोको अभिलेख राख्ने,
- (ज) रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको उत्पादनका कारण उपभोक्तालाई कुनै किसिमको क्षति भएमा सोको मनासिब क्षतिपूर्ति दिने,
- (झ) गलत वा भ्रामक विज्ञापन वा प्रचार प्रसार नगर्ने,
- (ञ) दुई वा दुईभन्दा बढी पदार्थको समिश्रणबाट बनेको वा उत्पादित वस्तुमा रहेका त्यस्ता पदार्थको मात्रा, तत्व वा प्रतिशतको उपभोक्तालाई जानकारी दिनु पर्ने,
- (ट) म्याद समाप्त भएका रासायनिक पदार्थ नेपाल सरकारले तोकेको स्थानमा विसर्जन वा नष्ट गर्ने।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको दायित्व पूरा नगरेको वा उत्पादन, निर्माण, प्रशोधन, डिजाइन, सूत्र, तयारी, प्याकेजिङ, लेबलिङको क्रममा भएको कुनै त्रुटि, कमि कमजोरी (डिफेक्ट) को कारण त्यस्तो उत्पादन तथा उप-उत्पादनको उपभोग गर्दा कसैको जीउ, ज्यान, सम्पत्तिमा हानि, नोक्सानी भएमा त्यस्तो हानि, नोक्सानीको जिम्मेवारी इजाजतपत्र प्राप्त उत्पादकको हुनेछ।

२२. पैठारीकर्ताको दायित्व: (१) पैठारीकर्ताले रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको पैठारी गर्दा देहायको दायित्व पूरा गर्नु पर्नेछः-

- (क) अनुमति लिएका रासायनिक पदार्थ बाहेक अन्य रासायनिक पदार्थ पैठारी नगर्ने,

- (ख) रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको लेबल स्पष्ट रूपमा रहेको र दफा १६ बमोजिमका कुरा लेबलमा उल्लेख भएको हुनु पर्ने,
- (ग) तोकिएको मूल्यभन्दा बढी वा फरक नपर्ने गरी पैठारी गर्नु पर्ने,
- (घ) निकायले माग गरेको बखत पैठारी गरिएको रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरू सम्बन्धी विवरण उपलब्ध गराउने,
- (ङ) प्रचलित कानून बमोजिम पैठारी गर्न नपाइने रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरू पैठारी नगर्ने,
- (च) आफूले पैठारी गरेको रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको मौज्जात तथा खरिदको विवरण, परिमाण, प्रकारको विवरण खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने,
- (छ) तोकिए बमोजिमका अन्य दायित्व पूरा गर्ने।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै उत्पादनको गुणस्तर वा प्रकृति अनुसार पैठारी भएको मितिबाट छ महिनापछि उपभोग गर्न नहुने वा नसकिने वा नमिल्ने वस्तु पैठारी गर्न पाइने छैन।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको दायित्व पूरा नगरेको वा लेबल नलगाई पैठारी गरेको रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको प्रयोगबाट कसैलाई हानि, नोक्सानी हुन गएमा त्यस्तो हानि, नोक्सानी बापत इजाजतपत्र प्राप्त पैठारीकर्ता जिम्मेवार हुनेछ।

२३. निकासीकर्ताको दायित्व: (१) निकासीकर्ताले रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको निकासी गर्दा देहायको दायित्व पूरा गर्नु पर्नेछः-

- (क) रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरू निकासी गर्दा निकासी गर्ने स्थानसम्म सुरक्षित रूपमा पुऱ्याउनु पर्ने,
- (ख) रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको निकासी गर्दा चुहावट, आगलागी वा विष्फोट हुनबाट जोगाउन प्राविधिक रूपले आवश्यक पर्ने सुरक्षा व्यवस्था अवलम्बन गर्ने,

- (ग) निकायले माग गरेको बखत निकासी गर्ने रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरू सम्बन्धी विवरण उपलब्ध गराउने,
- (घ) आफूले निकासी गरेको रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको मौज्जात तथा बिक्रीको विवरण, परिमाण, प्रकारको विवरण खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने,
- (ङ) तोकिए बमोजिमका अन्य दायित्व पूरा गर्ने।

(२) रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको निकासी गर्दा कसैलाई हानि, नोक्सानी हुन गएमा त्यस्तो हानि, नोक्सानी बापत इजाजतपत्र प्राप्त निकासीकर्ता जिम्मेवार हुनेछ।

२४. **दुवानीकर्ताको दायित्व:** (१) दुवानीकर्ताले रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको दुवानी गर्दा देहायको दायित्व पूरा गर्नु पर्नेछः-

- (क) दुवानी गरिने रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको प्रकृति अनुसार निर्धारित अवधिभित्र नै दुवानी गर्नु पर्ने,
- (ख) दुवानी गर्दा गुणस्तरमा हास आउन नदिने,
- (ग) दुवानी गर्दा तोकिए बमोजिम सुरक्षात्मक व्यवस्था तथा पालना गर्नु पर्ने शर्तहरू पूर्ण रूपमा पालन गर्ने,
- (घ) निकायले माग गरेको बखत वस्तुको विवरण उपलब्ध गराउने,
- (ङ) खास किसिमका रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरू दुवानी गर्दा एक पटकमा तोकिएको परिमाण भन्दा बढी दुवानी गर्नु नहुने,
- (च) प्याकेजिङको कठिनाई वा अन्य विशेष कारणले तोकिएको परिमाण भन्दा बढी दुवानी गर्नु पर्ने भएमा मन्त्रालयको पूर्व स्वीकृति लिई सुरक्षा निकायसँग समन्वय गरी दुवानी गर्ने,
- (छ) तोकिए बमोजिमका अन्य दायित्व पूरा गर्ने।

(२) रासायनिक पदार्थको दुवानी गर्दा सिर्जित घटनाको कारणले हानि, नोक्सानी भएमा इजाजतपत्रवाला र दुवानीकर्ताबीच छुट्टै लिखित सम्झौता भएकोमा सोही बमोजिम र

सम्झौता नभएको अवस्थामा हानि, नोक्सानीको लागि इजाजतपत्र प्राप्त ढुवानीकर्ता जिम्मेवार हुनेछ।

२५. **भण्डारणकर्ताको दायित्व:** (१) भण्डारणकर्ताले रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको भण्डारण गर्दा देहायको दायित्व पूरा गर्नु पर्नेछ:-

- (क) रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको भण्डारण गर्दा गर्भवती महिला, बालबालिका वा मानसिक रूपमा अस्वस्थ व्यक्तिको पहुँच नपुग्ने गरी सुरक्षित रूपमा गर्नु पर्ने,
- (ख) रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको भण्डारण गर्दा चुहावट, आगलागी वा विष्फोट हुनबाट जोगाउन प्राविधिक रूपले आवश्यक पर्ने सुरक्षा व्यवस्था गर्नुपर्ने,
- (ग) रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको प्रकृति अनुसार सतर्कता अपनाउने,
- (घ) गुणस्तरमा हास नआउने गरी तोकिए बमोजिम सुरक्षात्मक उपाय अपनाउने,
- (ङ) उत्पादकले उल्लेख गरेको लेबल वा विवरण फेरबदल नगर्ने,
- (च) निकायले माग गरेको बखत रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको विवरण उपलब्ध गराउने,
- (छ) तोकिए बमोजिमका सुरक्षात्मक उपाय र अन्य दायित्व पूरा गर्ने।

(२) सुरक्षाको प्रबन्ध नगरेको वा लापरवाहीपूर्वक भण्डारण गरेको कारण चोरी भएको वा हराएको, फ्याँकिएको वा परित्याग गरिएको रासायनिक पदार्थ तथा यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको कारणबाट हानि, नोक्सानी भएमा त्यस्तो हानि, नोक्सानीको लागि इजाजतपत्र प्राप्त भण्डारणकर्ता जिम्मेवार हुनेछ।

२६. **बिक्रेताको दायित्व:** (१) बिक्रेताले रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनको बिक्री वितरण गर्दा देहायको दायित्व पूरा गर्नु पर्नेछ:-

- (क) रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको बिक्री वितरण गर्दा खरिदकर्ताको नाम, थर, ठेगाना, बाबु र आमाको नाम, सम्पर्क टेलिफोन नम्बर, खरिद गरेको मिति, त्यस्तो

पदार्थको नाम, प्रकार, परिमाण र प्रयोजन खुलाई तोकिए बमोजिमको ढाँचामा बिक्री वितरण भएको मितिले कम्तीमा दुई वर्षसम्म बिक्रीको अभिलेख राख्नु पर्ने,

- (ख) कुनै संस्था वा निकायले खरिद गर्दा संस्थाको नाम, ठेगाना, संस्थाको अनुमति पत्र आवश्यक पर्ने,
- (ग) बिक्री वितरण गर्दा बिक्री गरिने भाँडो, कन्टेनर वा प्याकेट तोकिए बमोजिमको गुणस्तर र आकारमा हुनु पर्ने,
- (घ) बिक्री वितरण गरिने रासायनिक पदार्थ तोकिएको परिमाण भन्दा बढी परिमाणमा प्याकेटमा राख्न वा सिलबन्दी नगरी बोटलिड गर्न नहुने,
- (ङ) तोकिएको भन्दा बढी परिमाणमा बिक्री वितरण गर्न नहुने,
- (च) बिक्री वितरण गर्दा खरिदकर्तालाई जुन प्रयोजनको लागि खरिद गरेको हो सो बाहेक अन्य प्रयोजनको लागि प्रयोग गरेमा कानून बमोजिम सजाय हुने कुराको जानकारी गराउनु पर्ने,
- (छ) बिक्री स्थलमा रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरू बिक्रीको लागि राख्दा सुरक्षाको उपायहरू अपनाई खरिदकर्ता वा अन्य व्यक्तिको सहज पहुँच नहुने गरी तथा त्यस्तो पदार्थको विशेष संरक्षण गरी छुट्टै राख्नु पर्ने,
- (ज) रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको किसिम वा प्रकृति अनुसार गुणस्तरमा ह्रास नआउने गरी सुरक्षित रूपमा राख्ने र सुरक्षित रूपमा बिक्री गर्ने,
- (झ) निकायले माग गरेका बखत आफूसँग रहेको रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको मौज्जात वा विवरण उपलब्ध गराउने,
- (ञ) रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरू बिक्री गरेपछि त्यसको बिल वा रसिद दिने,
- (ट) तोकिए बमोजिमका अन्य दायित्व पूरा गर्ने।

(२) अठार वर्ष उमेर पूरा नभएको नाबालिगलाई रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादन बिक्री वितरण गर्न पाइने छैन।

(३) रासायनिक पदार्थ खरिद गर्न चाहने व्यक्तिको उमेरको बारेमा बिक्रेतालाई शंका लागेमा निजसँग अठार वर्ष उमेर पूरा भएको प्रमाण माग गर्न सक्नेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम बिक्रेताले माग गरेको प्रमाण देखाउन इन्कार गर्ने व्यक्तिलाई रासायनिक पदार्थ बिक्री वितरण गर्न पाइने छैन।

(५) बिक्रेताले रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको बट्टा, प्याकेट वा बोतल सिलबन्दी वा बन्द रूपमा बिक्री वितरण गर्नु पर्नेछ।

(६) बिक्रेताले उपदफा (५) विपरीत खुला वा अर्को बट्टा वा भाँडोमा खन्याई वा राखी वा अन्य कुनै प्रकारले उत्पादनको क्रममा गरिएको प्याकेजिङ्गभन्दा फरक रूपमा बिक्री वितरण गर्न हुँदैन।

२७. प्रयोगकर्ताको दायित्व: (१) रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको प्रयोग गर्ने प्रयोगकर्ताले देहायको दायित्व पूरा गर्नु पर्नेछ:

(क) रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको सुरक्षित प्रयोग गर्ने सम्बन्धमा तोकिएका शर्त तथा मात्रा (डोज) को सीमा सम्बन्धी व्यवस्थाको परिपालना गर्ने,

(ख) आवश्यक पर्ने परिमाणमात्र खरिद गर्ने,

(ग) खरिदको प्रयोजन, परिमाण, प्रयोगको तरिका, प्रयोग गर्ने स्थान तथा प्रयोग गर्ने समय खुलाई इजाजतपत्रवाला समक्ष लिखित रूपमा माग गर्नु पर्ने र तोकिएको भन्दा बढी परिमाणमा रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको प्रयोग गर्नु पर्ने भएमा सोको प्रयोजन, परिमाण, प्रयोगको तरिका, प्रयोग गर्ने स्थान तथा प्रयोग गर्ने समय खुलाई निकायबाट पूर्व स्वीकृति लिनु पर्ने,

(घ) आफूले खरिद गरेको रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको प्रयोग गर्दा सुरक्षित तरिकाले प्रयोग गरी व्यवस्थापन गर्नु पर्ने,

- (ड) खरिद गरिएको रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरू जुन प्रयोजनको लागि खरिद गरेको हो सोही प्रयोजनको लागि मात्र प्रयोग गर्नु पर्ने,
- (च) प्रयोग भएको परिमाणको अभिलेख राख्नु पर्ने,
- (छ) तोकिए बमोजिमका अन्य दायित्व पूरा गर्ने।

(२) रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको असुरक्षित प्रयोगबाट सिर्जित घटनाको कारणले सर्वसाधारणको हानि, नोक्सानी भएमा त्यस्तो हानि, नोक्सानीको लागि प्रयोगकर्ता जिम्मेवार हुनेछ।

२८. विसर्जनकर्ताको दायित्व: (१) विसर्जनकर्ताले रासायनिक पदार्थ, यसको उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको विसर्जन गर्दा देहायको दायित्व पूरा गर्नु पर्नेछ:-

- (क) विसर्जन वा नष्ट गर्ने स्थानमा सम्भव भएसम्म दुर्घटना नहुने गरी, मानव स्वास्थ्य तथा वातावरणमा कम हानि, नोक्सानी हुने गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाउनु पर्ने,
- (ख) नेपाल सरकारले तोकेको स्थानमा विसर्जन वा नष्ट गर्दा कुनै दुर्घटना भएमा तुरुन्तै त्यसको जानकारी निकाय र सुरक्षा निकायलाई दिने,
- (ग) रासायनिक पदार्थ, रासायनिक फोहोरमैलाको प्रकृतिका आधारमा सुरक्षित र वातावरणमैत्री तरिकाले छुट्टाछुट्टै विसर्जन वा नष्ट गर्नु पर्ने,
- (घ) विसर्जन वा नष्ट भएको रासायनिक पदार्थ तथा रासायनिक फोहोरमैलाको परिमाणको अभिलेख राख्नु पर्ने,
- (ड) तोकिए बमोजिमका अन्य दायित्व पूरा गर्ने।

(२) रासायनिक पदार्थ, यसका उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूको असुरक्षित प्रयोगबाट विसर्जन गर्दा सर्वसाधारणको हानि, नोक्सानी भएमा त्यस्तो हानि, नोक्सानीको लागि विसर्जनकर्ता जिम्मेवार हुनेछ।

परिच्छेद ६

कसूर, सजाय र क्षतिपूर्तिसम्बन्धी

२९. कसूर गरेको मानिने: कसैले देहायको कुनै कार्य गरेमा यस ऐन बमोजिमको कसूर गरेको मानिनेछ:-

- (क) दफा ४ बमोजिम दर्ता नभएका रासायनिक पदार्थको उत्पादन, निकासी वा पैठारी गरेमा,
- (ख) दफा १० बमोजिम इजाजतपत्र नलिई रासायनिक पदार्थको उत्पादन, निकासी, पैठारी, प्याकेजिङ्ग, ढुवानी, भण्डारण, बिक्री वितरण वा विसर्जन गरे वा गराएमा,
- (ग) इजाजतपत्रमा उल्लिखित शर्तहरू पालना नगरेमा,
- (घ) रासायनिक पदार्थ वा सोसँग सम्बन्धित सामग्रीको उपयोग, भौतिक संरक्षण तथा सुरक्षामा नकारात्मक प्रभाव पर्न सक्ने गरी रासायनिक पदार्थका सम्बन्धमा झुटो सूचना प्रवाह गरे गराएमा,
- (ङ) दफा १२ बमोजिम निलम्बनको अवधीमा काम कारवाही गरेमा,
- (च) दफा १३ बमोजिम इजाजतपत्र खारेजी भएकोमा रासायनिक पदार्थको उत्पादन, निकासी, पैठारी, प्याकेजिङ्ग, ढुवानी, भण्डारण, बिक्री वितरण तथा विसर्जन गर्ने कार्य गरेमा,
- (छ) परिच्छेद ४ बमोजिमका शर्तहरू पालना नगरेमा वा शर्त विपरीत कार्य गरेमा,
- (ज) परिच्छेद ५ बमोजिमका दायित्व पूरा नगरेमा,
- (झ) दफा ३७ को उपदफा (३) बमोजिम अनुमतिपत्र नलिई प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गरेमा।

३०. **सजाय:** (१) कसैले यस ऐन बमोजिमको कसूर गरेमा देहाय बमोजिम सजाय हुनेछः-

- (क) दफा २९ को खण्ड (क) र (ख) बमोजिमको कसूर गरेमा त्यस्तो रासायनिक पदार्थहरू जफत गरी पचास हजार रुपैयाँदेखि एकलाख रुपैयाँसम्म जरिवाना र छ महिनादेखि एक वर्षसम्म कैद,
- (ख) दफा २९ को खण्ड (ग) बमोजिमको कसूर गरेमा एकलाख रुपैयाँदेखि पाँचलाख रुपैयाँसम्म जरिवाना।
- (ग) दफा २९ को खण्ड (घ) बमोजिमको कसूर गरेमा पच्चीसहजार रुपैयाँदेखि पचासहजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा एक महिनादेखि तीन महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय,

- (घ) दफा २९ को खण्ड (ड) बमोजिमको कसूर गरेमा दश हजार रुपैयाँदेखि पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिबाना वा एक महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय,
- (ङ) दफा २९ को खण्ड (च), (छ) र (ज) बमोजिमको कसूर गरेमा त्यस्तो रासायनिक पदार्थहरू जफत गरी बीस हजार रुपैयाँदेखि पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिबाना वा एक महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय,
- (च) दफा २९ को खण्ड (झ) बमोजिमको कसूर गरेमा त्यस्तो प्रयोगशाला र सो सँग सम्बन्धित उपकरण जफत गरी पचास हजारदेखि एक लाख रुपैयाँसम्म जरिबाना र तीन महिनादेखि छ महिनासम्म कैद सजाय।

(२) कसैले दफा २९ मा उल्लिखित कसूर गर्न आदेश दिएमा वा दुरुत्साहन गरेमा कसूरदारलाई भए सरह तथा कसूर गर्न उद्योग गर्ने व्यक्ति र कसूर गर्न सहयोग गर्ने मतियारलाई त्यस्तो कसूरदारलाई हुने सजायको आधा सजाय हुनेछ।

(३) कुनै इजाजतपत्रवाला संस्था वा निकायले यस दफा बमोजिम सजाय हुने कसूर गरेमा उक्त संस्था वा निकायमा कार्यरत त्यस्तो कसूर गर्ने पदाधिकारी वा कर्मचारीको पहिचान भएकोमा त्यस्तो पदाधिकारी वा कर्मचारीलाई र त्यस्तो पदाधिकारी वा कर्मचारी पहिचान हुन नसकेकोमा कसूर हुँदाका बखत त्यस्तो संस्था वा निकायको प्रमुख भई काम गर्ने व्यक्तिलाई सजाय हुनेछ।

३१. उजुरी गर्न सक्ने: (१) यस ऐन बमोजिम सजाय हुने कार्य कसैबाट भए गरेको थाहा पाउने व्यक्तिले त्यस्तो कार्य भए गरेको मितिले साठी दिनभित्र उजुरी दिन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम उजुरी प्राप्त भएमा रसायन व्यवस्थापन निकायको समन्वयमा मुद्दा दायर गर्नु पर्नेछ।

३२. क्षतिपूर्ति: (१) यस ऐन विपरीत रासायनिक पदार्थको उत्पादन, निकासी, पैठारी, प्याकेजिङ्ग, भण्डारण, ढुवानी, बिक्री वितरण, प्रयोग, विसर्जन वा नष्ट गरेको वा परिच्छेद-४ मा उल्लिखित शर्त पालना नगरेको वा परिच्छेद-५ बमोजिम दायित्व पूरा नगरेको कारणबाट कुनै व्यक्तिको मृत्यु भएमा कसूरदारबाट त्यस्तो व्यक्तिको कानून बमोजिमको हकवालालाई मनासिव क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

(२) यस ऐन विपरीत रासायनिक पदार्थको उत्पादन, निकासी, पैठारी, प्याकेजिङ्ग, भण्डारण, ढुवानी, बिक्री वितरण, प्रयोग, विसर्जन वा नष्ट गरेको वा परिच्छेद-४ मा उल्लिखित शर्त पालना नगरेको वा परिच्छेद-५ बमोजिम दायित्व पूरा नगरेको कारणबाट कसैलाई शारीरिक क्षति वा चोटपटक लागेमा त्यस्तो शारीरिक क्षति वा चोटपटकको गाम्भिर्यतालाई विचार गरी निजलाई मनासिव क्षतिपूर्ति वा उपचार खर्च कसूरदारबाट प्रचलित कानून बमोजिम भराई दिनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम क्षतिपूर्ति वा उपचार खर्च व्यहोरेको कारणबाट यस ऐन बमोजिम हुने सजायमा कसूरदारलाई छुट हुने छैन।

(४) उपदफा (१) वा (२) बमोजिमको दायित्व तिर्न बुझाउन कसूरदारबाट सम्भव नभएको कुरा अदालतलाई लागेमा त्यस्तो क्षतिपूर्ति वा उपचार खर्च नेपाल सरकारले व्यहोर्न अदालतले आदेश दिन सक्नेछ।

३३. **पुनरावेदन:** यस ऐन बमोजिम निकायले गरेको निर्णयउपर चित्त नबुझ्ने इजाजतपत्रवालाले त्यस्तो निर्णयको जानकारी पाएको मितिले पैंतीस दिनभित्र सम्बन्धित उच्च अदालतमा पुनरावेदन गर्न सक्नेछ।

३४. **प्रचलित कानून बमोजिम कारबाही गर्न बाधा नपर्ने:** यस ऐन अन्तर्गत कसूर मानिने कुनै कार्य अन्य प्रचलित कानून बमोजिम समेत कसूर हुने रहेछ भने त्यस्तो कसूरमा प्रचलित कानून बमोजिम मुद्दा चलाई कारबाही गर्न यस ऐनमा लेखिएको कुनै कुराले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन।

३५. **नेपाल सरकार वादी हुने:** यस ऐन अन्तर्गत सजाय हुने कसूर सम्बन्धी मुद्दामा नेपाल सरकार वादी हुनेछ र त्यस्तो मुद्दा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को अनुसूची-१ मा समावेश भएको मानिनेछ।

३६. **हदम्याद:** यस ऐन बमोजिमको कसूरमा कसैको ज्यान गएको रहेछ भने जहिलेसुकै र अन्य अवस्थामा थाहा पाएको मितिले एक वर्षभित्र मुद्दा दायर गर्नु पर्नेछ।

परिच्छेद ७

विविध

३७. प्रयोगशाला सम्बन्धी: (१) रासायनिक पदार्थ सम्बन्धमा अध्ययन, अनुसन्धान, रासायनिक पदार्थको असरको मूल्याङ्कन तथा गुणस्तर परीक्षण गर्ने प्रयोजनको लागि निकायमा एक प्रयोगशाला रहनेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कसैले निजी क्षेत्रमा रासायनिक पदार्थको प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न चाहेमा तोकिए बमोजिमको दस्तुर सहित तोकिए बमोजिमको ढाँचामा निकायमा निवेदन दिन सक्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्राप्त निवेदन उपर निकायले आवश्यक जाँचबुझ गरी उपयुक्त देखेमा तोकिए बमोजिमका शर्तको अधीनमा रही प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न अनुमतिपत्र दिन सक्नेछ।

(४) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारम्भ हुनु अघि स्थापना भएका निजी क्षेत्रका प्रयोगशालाले यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले एक वर्षभित्र यस ऐन बमोजिम अनुमतिपत्र लिइसक्नु पर्नेछ।

(५) यस दफा बमोजिम स्थापना र सञ्चालन भएका प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(६) प्रयोगशालाको अनुमति प्रदान तथा सुरक्षात्मक उपाय सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(७) प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन सम्बन्धी मापदण्ड निकायले तोके बमोजिम हुनेछ।

३८. अनुगमन तथा निरीक्षण: (१) निकायले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम, निर्देशिका र इजाजतपत्रमा तोकिएको शर्त तथा मापदण्डको पालना भए नभएको वा अनपेक्षित घटना वा अनधिकृत क्रियाकलाप भएको वा हुन लागेमा वा कुनै विश्वसनीय स्रोतबाट सोको जानकारी प्राप्त हुन आएमा आवश्यकतानुसार अनुगमन तथा निरीक्षण गर्न वा गराउन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अनुगमन तथा निरीक्षण गराउन निकायले देहाय बमोजिमको योग्यता भएका व्यक्तिलाई निरीक्षकको रूपमा तोक्न वा खटाउन सक्नेछ:-

- (क) नेपालको नागरिक,
- (ख) मान्यताप्राप्त विश्वविद्यालयबाट रसायनशास्त्र विषयमा कम्तिमा स्नातक तह उत्तीर्ण गरेको,
- (ग) नेपाल सरकारको नेपाल इन्जिनियरिङ्ग सेवा केमेस्ट्रि समूहको राजत्रांकित तृतीय श्रेणीको अधिकृत पदमा कम्तिमा तीन वर्षको अनुभव भएको, वा
- (घ) नैतिक पतन देखिने फौजदारी कसूरमा सजाय नपाएको।

(३) उपदफा (१) बमोजिम तोकेका वा खटिएका निरीक्षकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) रासायनिक पदार्थ सम्बन्धी उत्पादन, निकासी, पैठारी, बिक्री वितरण, ढुवानी, प्रयोग, प्याकेजिङ्ग, भण्डारण तथा विसर्जन गरेको स्थान वा भवनमा जुनसुकै समयमा प्रवेश गरी सुरक्षा र संरक्षणको बारेमा जानकारी प्राप्त गर्ने,
- (ख) रासायनिक पदार्थ सम्बन्धी उत्पादन, निकासी, पैठारी, बिक्री वितरण, ढुवानी, प्रयोग, प्याकेजिङ्ग, भण्डारण तथा विसर्जन गरेको स्थान वा भवनमा दुर्घटना हुन सक्ने सम्भावना देखिएमा पूर्वसावधानीको तयारी बारेमा जानकारी प्राप्त गर्ने,
- (ग) रासायनिक पदार्थ संलग्न कुनै अप्रत्याशित घटना वा दुर्घटना भएमा सोको जाँचबुझ र अनुसन्धान गर्ने,
- (घ) परिच्छेद-४ मा उल्लिखित शर्तहरू उल्लङ्घन गरेमा र सोको कारणबाट मानव स्वास्थ्य वा जीवजन्तुलाई हानि-नोक्सानी पुग्ने वा सम्पत्ति वा वातावरणमा क्षति हुन सक्ने देखिएमा निश्चित अवधि तोकिएको शर्तहरूको पालना गर्न र त्यस्तो कार्यहरू तत्काल रोक्न आदेश दिन सक्ने,
- (ङ) रासायनिक प्रयोगशालाको नियमन गर्ने,
- (च) आवश्यकतानुसार जुनसुकै सम्बद्ध व्यक्तिसँग सोधपुछ गर्ने,
- (छ) निरीक्षकको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(४) उपदफा (३) को खण्ड (घ) बमोजिम निरीक्षकले आदेश दिएकोमा त्यसको जानकारी तुरुन्त निकायलाई गराई तोकिए बमोजिम निरीक्षण प्रतिवेदन निकायमा पेश गर्नु पर्नेछ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम प्राप्त भएको प्रतिवेदनबाट जनस्वास्थ्य वा वातावरणमा गम्भीर क्षति हुन सक्ने देखिएमा निकायले त्यस्तो रासायनिक पदार्थ कब्जामा लिन सक्नेछ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम कब्जामा लिएको रासायनिक पदार्थ निकायले सुरक्षित तवरले विसर्जन वा नष्ट गर्नु पर्नेछ।

(७) उपदफा (६) बमोजिम रासायनिक पदार्थको विसर्जन वा नष्ट गर्दा लागेको खर्च सम्बन्धित व्यक्ति वा संस्थाबाट निकायले असुल गर्नेछ।

३९. विद्युतीय अभिलेख प्रणालीको विकास गर्ने: (१) निकायले रासायनिक पदार्थको उत्पादन, निकासी, पैठारी, प्याकेजिङ्ग, ढुवानी, भण्डारण, बिक्री वितरण तथा विसर्जन सम्बन्धी अद्यावधिक विवरण अनलाइनमा उपलब्ध गराउनको लागि आवश्यक विद्युतीय प्रणालीको विकास गरी लागू गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विकास गरिएको विद्युतीय प्रणालीमा निकायले इजाजतपत्र जारी गर्ने अधिकारी तथा इजाजतपत्रवालालाई आवश्यकता अनुसार पहुँच दिनेछ।

(३) इजाजतपत्रवालाले उत्पादन, निकासी, पैठारी, प्याकेजिङ्ग, ढुवानी, भण्डारण, बिक्री वितरण तथा विसर्जन गरेको रासायनिक पदार्थको तोकिए बमोजिमको विवरण उपदफा (१) बमोजिमको विद्युतीय प्रणालीमा उपलब्ध गराउनु वा प्रविष्टि गराउनु पर्नेछ।

४०. नेपाल सरकारको स्वामित्व हुने: नेपालभित्र वेवारिसे अवस्थामा फेला परेको रासायनिक पदार्थ वा सोसँग सम्बन्धित रासायनिक पदार्थ उपर नेपाल सरकारको स्वामित्व रहनेछ।

४१. प्रचलित कानून बमोजिम हुने: यो ऐनमा लेखिए जति कुरामा यसै ऐन बमोजिम र अन्यमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

४२. नियम बनाउने अधिकार: (१) यस ऐनको कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकारले आवश्यक नियम बनाउन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) को सर्वसामान्यतामा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी देहायका विषयमा नियमहरू बनाउन सकिनेछः-

- (क) रासायनिक पदार्थको दर्ता दस्तुर तथा निवेदनको ढाँचा सम्बन्धी,
- (ख) सुरक्षात्मक उपाय अवलम्बन गरिएको रासायनिक पदार्थको परिमाण सम्बन्धी,
- (ग) विज्ञ समितिको गठन, कायदेशि र विज्ञ समितिलाई दिने सुविधा सम्बन्धी,
- (घ) इजाजतपत्र प्राप्त गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले निवेदन दिँदा पेश गर्ने विवरण तथा कागजात र ढाँचा तथा दस्तुर सम्बन्धी,
- (ङ) इजाजतपत्र नवीकरण सम्बन्धी,
- (च) इजाजतपत्र परित्याग गर्ने इजाजतपत्रवालाले व्यवस्थापन गर्नुपर्ने कार्य सम्बन्धी,
- (छ) रासायनिक पदार्थ तथा रासायनिक फोहोरमैला विसर्जन वा नष्ट गर्ने सम्बन्धी,
- (ज) सुरक्षात्मक व्यवस्था तथा पालना गर्नु पर्ने शर्तहरू सम्बन्धी,
- (झ) बिक्री गरिने भाँडो, कन्टेनर वा प्याकेटको गुणस्तर र आकार सम्बन्धी,
- (ञ) निकायको काम कारवाही सम्बन्धी,
- (ट) निरीक्षकको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा निरीक्षण प्रतिवेदन सम्बन्धी,
- (ठ) प्रयोगशालाको स्थापना र सञ्चालन, काम, कर्तव्य र अधिकार तथा सुरक्षात्मक उपायहरू सम्बन्धी,
- (ड) इजाजतपत्रवालाले उत्पादन, निकासी, पैठारी, भण्डारण, ओसार पसार तथा बिक्री वितरण गरेको रासायनिक पदार्थको विवरण सम्बन्धी,
- (ढ) रासायनिक पदार्थ सम्बन्धी अन्य विषय।

४३. निर्देशिका तथा कार्यविधि बनाउन सक्ने: यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको अधीनमा रही मन्त्रालयले देहायका विषयमा निर्देशिका तथा कार्यविधि बनाउन सक्नेछः-

- (क) रासायनिक पदार्थको प्रकृतिको आधारमा जोखिम निर्धारण
- (ख) रासायनिक पदार्थको सुरक्षित प्रयोग
- (ग) रासायनिक पदार्थको उत्पादन, प्याकेजिङ, लेवलिङ ढुवानी, आयात, निकासी, पैठारी, भण्डारण, बिक्री वितरण सम्बन्धी
- (घ) आपतकालिन पूर्वतयारी र उद्धार सम्बन्धी व्यवस्था
- (ङ) रासायनिक फोहोरमैलाको व्यवस्थापन
- (च) प्रयोगशाला नियमन सम्बन्धी
- (छ) रासायनिक तथ्यांक व्यवस्थापन सम्बन्धी

४४. मापदण्ड बनाउन सक्ने: (१) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको अधीनमा रही निकायले आवश्यक मापदण्ड बनाउन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निकायले बनाएको मापदण्ड मन्त्रालयबाट स्वीकृति भएपछि लागू हुनेछ।

४५. अनुसूची हेरफेर वा थपघट गर्न सक्ने: नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी अनुसूचीमा आवश्यक हेरफेर वा थपघट गर्न सक्नेछ।

अनुसूची

(दफा ४ को उपदफा (४) सँग सम्बन्धित)

नेपालमा प्रयोग भएका रासायनिक पदार्थको विवरण

S.N	Name of chemicals	Formulae	CAS No.
1.	Acetone	CH ₃ COCH ₃	67-64-1
2.	Acetic Acid	CH ₃ COOH	64-19-7
3.	Acetonitrile	CH ₃ CN	75-05-08
4.	Acetophenone	C ₆ H ₅ CCH ₃	98-86-2
5.	Acetyl acetone	CH ₃ COCH ₂ COCH ₃	123-54-6
6.	Acetyl Chloride	CH ₃ COCl	75-36-5
7.	Acetic anhydride	C ₄ H ₆ O ₃	108-24-7
8.	Acetaldehyde	CH ₃ CHO	75-07-0
9.	Adipic acid	C ₆ H ₁₀ O ₄	124-04-9
10.	Adenine sulphate	C ₁₀ H ₁₂ N ₁₀ O ₄ S	321-30-2
11.	Agar	C ₁₄ H ₂₄ O ₉	9002-18-0
12.	Agarose	C ₂₄ H ₃₈ O ₁₉	9012-36-6
13.	Alpha-Naphthol	C ₁₀ H ₈ O	90-15-3
14.	Aluminium metal	Al	7429-90-5
15.	Aluminum ammonium sulphate	(NH ₄)Al(SO ₄) ₂	7784-26-1
16.	Aluminum Chloride	AlCl ₃	7446-70-0
17.	Aluminum Hydroxide	Al(OH) ₃	21645-51-2
18.	Aluminum Sulphate	Al ₂ (SO ₄) ₃	17927-65-0

19.	Aluminum oxide	Al ₂ O ₃	142844-00-6
20.	Aluminumisopropoxide	C ₉ H ₂₁ O ₃ Al	555-31-7
21.	Alpha-ketoglutaric acid	C ₅ H ₆ O ₅	328-50-7
22.	Aluminum nitrate	Al(NO ₃) ₃	7784-27-2
23.	Allylalcohol	C ₃ H ₆ O	107-18-6
24.	Allylbromide	C ₃ H ₅ Br	106-95-6
25.	Alpha terpinol	C ₁₀ H ₁₈ O	98-55-5
26.	Aluminum potassium sulphate	KAl(SO ₄) ₂ ·12H ₂ O	7784-24-9
27.	Alloxane monohydrate	C ₄ H ₂ N ₂ O ₄	2244-11-3
28.	Aluminum phosphide	AlP	20859-73-8
29.	Alprazolam	C ₁₇ H ₁₃ ClN ₄	28981-97-7
30.	Amyl alcohol	C ₅ H ₁₂ O	71-41-0
31.	Amido black 10B	C ₂₂ H ₁₄ N ₆ Na ₂ O ₉ S ₂	1064-48-8
32.	Ammonia	NH ₃	7664-41-7
33.	Ammonium acetate	C ₂ H ₇ NO ₂	631-61-8
34.	Ammonium chloride	NH ₄ Cl	12125-02-9
35.	Ammonium carbonate	(NH ₄) ₂ CO ₃	10361-29-2
36.	Ammonium ceric nitrate	H ₈ N ₈ CeO ₁₈	16774-21-3
37.	Ammonium dihydragen orthophosphate	NH ₄ H ₂ PO ₄	7722-76-1
38.	Ammonium persulphate	(NH ₄) ₂ S ₂ O ₈	7727-54-0
39.	Ammonium formate	NH ₄ HCO ₂	540-69-2
40.	Ammonium hydroxide	NH ₄ OH	1336-21-6
41.	Ammonium hepta-molybdate tetrahydrate	(NH ₄) ₆ Mo ₇ O ₂₄ ·4H ₂ O.	12054-85-2

42.	Ammonium meta-vanadate	NH_4VO_3	7803-55-6
43.	Ammonium molybdate	$(\text{NH}_4)_6\text{Mo}_7\text{O}_{24}$	13106-76-8
44.	Ammonium aluminum sulphate	$(\text{NH}_4)\text{Al}(\text{SO}_4)_2$	7784-26-1
45.	Ammonium dihydrogen phosphate	$\text{NH}_4\text{H}_2\text{PO}_4$	7722-76-1
46.	Ammonium ferric sulphate	$\text{NH}_4\text{Fe}(\text{SO}_4)_2$	7783-83-7
47.	Ammonium iron citrate	$\text{C}_6\text{H}_8\text{FeNO}_7$	1185-57-5
48.	Ammonium nitrate	NH_4NO_3	6484-52-2
49.	Ammonium oxalate monohydrate	$(\text{NH}_4)_2\text{C}_2\text{O}_4 \cdot \text{H}_2\text{O}$	6009-70-7
50.	Ammonium thiocyanate	NH_4SCN	1762-95-4
51.	Ammonium thioglyconate	$\text{C}_2\text{H}_7\text{NO}_2\text{S}$	5421-46-5
52.	Ammonium ferrous sulphate	$(\text{NH}_4)_2\text{Fe}(\text{SO}_4)_2$	7783-85-9
53.	Ammonium nickel (II) sulphate hexehydrate	$(\text{NH}_4)_2\text{Ni}(\text{SO}_4)_2 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$	7785-20-8
54.	Ammonium peroxodisulphate	$(\text{NH}_4)_2\text{S}_2\text{O}_8$	7727-54-0
55.	Ammonium perpurate	$\text{C}_8\text{H}_8\text{N}_6\text{O}_6$	3051-09-0
56.	Ammonium sulphate	$(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$	7783-20-2
57.	Ammonium tartarate	$\text{C}_4\text{H}_{12}\text{N}_2\text{O}_6$	3164-29-2
58.	Ammonium phosphate	$(\text{NH}_4)_3\text{PO}_4$	10361-65-6
59.	Ammonium hydrogen carbonate	NH_4HCO_3	1066-33-7
60.	Ammonium sulphamate	$\text{H}_6\text{N}_2\text{O}_3\text{S}$	7773-06-0
61.	Ammonium thiocyanate	NH_4SCN	1762-95-4
62.	Ammonium sulphide	$(\text{NH}_4)_2\text{S}$	12135-76-1
63.	Ammonium fluoride	NH_4F	12125-01-8
64.	Acrylic acid	$\text{C}_3\text{H}_4\text{O}_2$	79-10-7

65.	Amino-naphthols	$C_{10}H_9NO$	118-46-7
66.	Amino hydroxyl naphthalesulphonic acids	$C_{10}H_9NO_4S$	116-63-2
67.	Aniline	$C_6H_5NH_2$	62-53-3
68.	Anthranilic acid	$C_7H_7NO_2$	118-92-3
69.	Anthracene	$C_{14}H_{10}$	120-12-7
70.	Anthrone	$C_{14}H_{10}O$	90-44-8
71.	Antimony potassium tartarate	$C_8H_{10}K_2O_{15}Sb_2$	28300-74-5
72.	Aniline blue	$C_{32}H_{25}N_3O_9S_3Na_2$	28631-66-5
73.	Antimony oxide	Sb_2O_3	1309-64-4
74.	Argon	Ar	7440-37-1
75.	Arsenic	As	7440-38-2
76.	Ascorbic acid	$C_6H_8O_6$	50-81-7
77.	Asparagine	$C_4H_8N_2O_3$	5794-13-8
78.	Arabinose (D-)	$C_5H_{10}O_5$	10323-20-3
79.	Artemisinin	$C_{15}H_{22}O_5$	63968-64-9
80.	Antimony (III) chloride	$SbCl_3$	10025-91-9
81.	Atrazine	$C_8H_{14}ClN_5$	1912-24-9
82.	Barium chloride	$BaCl_2$	10361-37-2
83.	Barium diphenylamine sulphonate	$C_{24}H_{20}BaN_2O_6S_2$	6211-24-1
84.	Barium nitrate	$Ba(NO_3)_2$	10022-31-8
85.	Barium hydroxide	$Ba(OH)_2$	12230-71-6
86.	Barium sulphate	$BaSO_4$	7727-43-7
87.	Basic fuchsin	$C_{20}H_{20}N_3 \cdot HCl$	569-61-9

88.	Benzaldehyde	C_7H_6O	100-52-7
89.	Benzalkonium chloride	$C_{17}H_{30}ClN$	63449-41-2
90.	Benzene	C_6H_6	71-43-2
91.	Benzene sulphonyl chloride	$C_6H_5SO_2Cl$	98-09-9
92.	Benzoic acid	$C_7H_6O_2$	65-85-0
93.	Benzophenone	$C_{13}H_{10}O$	119-61-9
94.	Barium carbonate	$BaCO_3$	513-77-9
95.	Benzyl bromide	C_7H_7Br	100-39-0
96.	Benzyl amine	C_7H_9N	100-46-9
97.	Benzidine	$C_{12}H_{12}N_2$	92-87-5
98.	Bismuth(III) nitrate pentahydrate	$BiH_{10}N_3O_{14}$	10035-06-0
99.	Bismuth trinitrate	BiN_3O_9	1304-85-4
100.	Bleaching powder	$Ca(ClO)_2$	7778-54-3
101.	Borax	$Na_2B_4O_7 \cdot 10H_2O$	1303-96-4
102.	Boric acid	H_3BO_3	10043-35-3
103.	Brilliant green	$C_{27}H_{34}N_2O_4S$	633-03-4
104.	Bromine	Br	7726-95-6
105.	Bromocresol green	$C_{21}H_{14}Br_4O_5S$	76-60-8
106.	Bromocresol purple	$C_{21}H_{16}Br_2O_5S$	115-40-2
107.	Bromophenol blue	$C_{19}H_{10}Br_4O_5S$	115-39-9
108.	Bromobenzene	C_6H_5Br	108-86-1
109.	Bromothymol blue	$C_{27}H_{28}Br_2O_5S$	76-59-5
110.	Brucine sulphate heptahydrate	$C_{46}H_{68}N_4O_{19}S$	4845-99-2
111.	Butan-2-ol	$C_4H_{10}O$	78-92-2

112.	Butanone	C ₄ H ₈ O	78-93-3
113.	Butylated hydroxytoluene (BHT)	C ₁₅ H ₂₄ O	128-37-0
114.	Boron	B	7440-42-8
115.	Butane	C ₄ H ₁₀	106-97-8
116.	Butene	C ₄ H ₈	106-98-9
117.	Butan-1-ol	C ₄ H ₁₀ O	71-36-3
118.	Benzoic acid	C ₇ H ₆ O ₂	65-85-0
119.	Benzoyl peroxide	C ₁₄ H ₁₀ O ₄	94-36-0
120.	Benzoyl chloride	C ₇ H ₅ ClO	98-88-4
121.	Benzyl aminopurine	C ₁₂ H ₁₁ N ₅	1214-39-7
122.	Butyric acid	C ₄ H ₈ O ₂	107-92-6
123.	Bismuth sulphite	Bi ₂ S ₃	1345-07-9
124.	Butachlor	C ₁₇ H ₂₆ ClNO ₂	23184-66-9
125.	Butyl chloride	C ₄ H ₉ Cl	109-69-3
126.	Barium diphenyl-4-sulphonic acid	C ₂₄ H ₂₀ Ba ₂ N ₂ O ₆ S ₂	6211-24-1
127.	Beta-naphthol	C ₁₀ H ₈ O	135-19-3
128.	Benzamide	C ₇ H ₇ NO	55-21-0
129.	Bismuth	Bi	7440-69-9
130.	Cadmium sulphate	CdSO ₄	7790-84-3
131.	Cadmium carbonate	CdCO ₃	513-78-0
132.	Calcium	Ca	7440-70-2
133.	Calcium chloride	CaCl ₂	10043-52-4
134.	Calcium chloride dihydrate	CaCl ₂ .2H ₂ O	10035-04-8

135.	Calcium hydrogen orthophosphate	CaHPO ₄	7757-93-9
136.	Calcium carbide	CaC ₂	75-20-7
137.	Calcium hydroxide	Ca(OH) ₂	1305-62-0
138.	Calcium hypochlorite	Ca(ClO) ₂	7778-54-3
139.	Calcium nitrate tetra hydrate	Ca(NO ₃) ₂ .4H ₂ O	13477-34-4
140.	Calcium oxide	CaO	1305-78-8
141.	Calcium phosphate	Ca ₃ (PO ₄) ₂	7758-87-4
142.	Calcium sulphate	CaSO ₄	10101-41-4
143.	Calcium tetra chloride	CCl ₄	25094-02-4
144.	Caffeine	C ₈ H ₁₀ N ₄ O ₂	58-08-2
145.	Carboxy methyl cellulose sodium	C ₈ H ₁₅ NaO ₈	9004-32-4
146.	Carmine	C ₂₂ H ₂₀ O ₁₃	1390-65-4
147.	Cellobiose	C ₁₂ H ₂₂ O ₁₁	528-50-7
148.	Cellulose	(C ₆ H ₁₀ O ₅) _n	9004-34-6
149.	Cerium sulphate	Ce(SO ₄) ₂	13590-82-4
150.	Cerous nitrate	Ce(NO ₃) ₃	10294-41-4
151.	Cetrimide	C ₁₇ H ₃₈ BrN	1119-97-7
152.	Charcoal	C	7440-44-0
153.	Chloroform	CHCl ₃	67-66-3
154.	Carbondioxide	CO ₂	124-38-9
155.	Chromium trioxide	CrO ₃	1333-82-0
156.	Chloromethane	CHCl ₃	74-87-3
157.	Chlorodifluoromethane	CHClF ₂	75-45-6

158.	Chlorobenzene	C_6H_5Cl	108-90-7
159.	Chromotropic acid	$(HO)_2C_{10}H_4(SO_3H)_2$	5808-22-0
160.	Cinamaldehyde	C_9H_8O	104-55-2
161.	Chloroplatinic acid	H_2PtCl_6	26023-84-7
162.	Cobalt (II) thiocyanate	$Co(SCN)_2$	3017-60-5
163.	Chromotropic acid disodium salt	$C_{10}H_{10}Na_2O_{10}S_2$	5808-22-0
164.	Cinnamic acid	$C_9H_8O_2$	140-10-3
165.	Citral	$C_{10}H_{16}O$	5392-40-5
166.	Citric acid	$C_6H_8O_7$	77-92-9
167.	Cobalt acetate	$C_4H_6CoO_4$	6147-53-1
168.	Cobalt (II) chloride	$CoCl_2$	7646-79-9
169.	Cobalt nitrate	$Co(NO_3)_2$	10026-22-9
170.	Congo red	$C_{32}H_{22}N_6Na_2O_6S_2$	573-58-0
171.	Copper (II) chloride	$CuCl_2$	7447-39-4
172.	Copper (II) chloride dihydrate	$CuCl_2 \cdot H_2O$	10125-13-0
173.	Copper sulphate	$CuSO_4$	7758-98-7
174.	Copper (II) sulphate pentahydrate	$CuSO_4 \cdot 5H_2O$	7758-99-8
175.	Copper nitrate	$Cu(NO_3)_2$	10031-43-3
176.	Crystal violet	$C_{25}N_3H_{30}Cl$	548-62-9
177.	Cupric acetate	$Cu(CH_3COO)_2$	6046-93-1
178.	Cupric bromide	$CuBr_2$	7789-45-9
179.	Cupric oxide	CuO	1317-38-0
180.	Cuprous iodide	CuI	13767-71-0
181.	Cuprous oxide	Cu_2O	1317-39-1

182.	Cyclohexane	C_6H_{12}	110-82-7
183.	Cyclohexanol	$C_6H_{12}O$	108-93-0
184.	Cycloheximide	$C_{15}H_{23}NO_4$	66-81-9
185.	Cystin	$C_6H_{12}N_2O_4S_2$	56-89-3
186.	Cupric carbonate	$CuCO_3$	12069-69-1
187.	Cesium chloride	$CsCl$	7647-17-8
188.	Chlorine	Cl	7782-50-5
189.	Carbendazim	$C_9H_9N_3O_2$	10605-21-7
190.	Cypermethrin	$C_{22}H_{19}Cl_2NO_3$	52315-07-8
191.	Cresol red	$C_{21}H_{17}NaO_5S$	1733-12-6
192.	Carbofuran	$C_{12}H_{15}NO_3$	1563-66-2
193.	Coragen	$Cu_2(OH)_3Cl$	1332-65-6
194.	Chlorantraniliprole	$C_{18}H_{14}BrCl_2N_5O_2$	500008-45-7
195.	Celphos	AIP	20859-73-8
196.	Ceric ammonium sulphate	$(NH_4)_4Ce(SO_4)_4$	10378-47-9
197.	Cetrimide	$C_{17}H_{38}BrN$	1119-97-7
198.	Chloroacetic acid	$C_2H_3ClO_2$	79-11-8
199.	Chromic acid	H_2CrO_4	7738-94-5
200.	Calcium gluconate	$C_{12}H_{22}CaO_{14}$	66905-23-5
201.	Calcium hydride	CaH_2	7789-78-8
202.	Calcium hypochlorite	$Ca(ClO)_2$	7778-54-3
203.	Calcium iodide	CaI_2	10102-68-8
204.	Calcium sulphate	$CaSO_4$	7778-18-9
205.	Calcium sulphate dihydrate	$CaSO_4 \cdot 2H_2O$	10101-41-4

206.	Caryophyllene	$C_{15}H_{24}$	87-44-5
207.	Cetyl alcohol	$C_{16}H_{34}O$	36653-82-4
208.	Chloralhydrate	$C_2H_3Cl_3O_2$	302-17-0
209.	Chloramphenicol	$C_{11}H_{12}Cl_2N_2O_5$	56-75-7
210.	Choline chloride	$[(CH_3)_3NCH_2CH_2OH]Cl$	67-48-1
211.	Chromium	Cr	7440-47-3
212.	Chromium trioxide	CrO_3	1333-82-0
213.	Chromium hydroxide	$Cr(OH)_3$	1308-14-1
214.	Cobalt hydroxide	$Co(OH)_2$	21041-93-0
215.	Cobalt oxide	CoO	1307-96-6
216.	Cyclohexanol	$C_6H_{12}O$	108-93-0
217.	Cyclohexanone	$C_6H_{10}O$	108-94-1
218.	Choline	$C_5H_{14}NO$	67-48-1
219.	Clobazam	$C_{16}H_{13}ClN_2O_2$	22316-47-8
220.	Cortisone	$C_{21}H_{28}O_5$	53-06-5
221.	Cobalt	Co	7440-48-4
222.	D (-) Arabinose	$C_5H_{10}O_5$	10323-20-3
223.	D - Glucose	$C_6H_{12}O_6$	50-99-7
224.	D (-) Mannitol	$C_6H_{14}O_6$	69-65-8
225.	D (+) Galactose	$C_6H_{12}O_6$	59-23-4
226.	D (+) Mannose	$C_6H_{12}O_6$	3458-28-4
227.	D(-)Fructose	$C_6H_{12}O_6$	57-48-7
228.	Diammonium hydrogen orthophosphate	$(NH_4)_2HPO_4$	7783-28-0

229.	Dimethyl sulphoxide	C ₂ H ₆ OS	67-68-5
230.	Dipotassium oxalate	K ₂ C ₂ O ₄	6487-48-5
231.	Dichloromethane	CH ₂ Cl ₂	75-09-2
232.	Diethylamine	C ₄ H ₁₁ N	109-89-7
233.	Diethanolamine	C ₄ H ₁₁ NO ₂	111-42-2
234.	Diethyl ether	(C ₂ H ₅) ₂ O	60-29-7
235.	Diethyl sulphate	C ₄ H ₁₀ O ₄ S	64-67-5
236.	Diethylene glycol	C ₄ H ₁₀ O ₃	111-46-6
237.	Dimethyl aminobenzaldehyde	C ₉ H ₁₁ NO	100-10-7
238.	Dimethyl acetamide	C ₄ H ₉ NO	127-19-5
239.	Dimethyl formamide	C ₃ H ₇ NO	68-12-2
240.	Dimethyl glyoxime	C ₄ H ₈ N ₂ O ₂	95-45-4
241.	Dimethyl malonate	C ₅ H ₈ O ₄	108-59-8
242.	Dimethyl sulphoxide	C ₂ H ₆ OS	67-68-5
243.	Dimethyl sulphate	C ₂ H ₆ O ₄ S	77-78-1
244.	Dinitro salicylic acid	C ₇ H ₄ N ₂ O ₇	609-99-4
245.	Diphenyl carbazide	C ₁₃ H ₁₄ N ₄ O	140-22-7
246.	Diphenyl amine	C ₁₂ H ₁₁ N	122-39-4
247.	Dioxane	C ₄ H ₈ O ₂	123-91-1
248.	Diphenylcarbinol	C ₁₃ H ₁₂ O	91-01-0
249.	Dipotassium hydrogen orthophosphate	K ₂ HPO ₄	7758-11-4
250.	Disodium hydrogen orthophosphate dihydrate	Na ₂ HPO ₄ · 2 H ₂ O	10028-24-7
251.	Disodium hydrogen phosphate	Na ₂ HPO ₄	7558-79-4

252.	Disodium oxalate purified	$\text{Na}_2\text{C}_2\text{O}_4$	62-76-0
253.	Dithizone	$\text{C}_{13}\text{H}_{12}\text{N}_4\text{S}$	60-10-6
254.	dl- dithiotheritol	$\text{C}_4\text{H}_{10}\text{O}_2\text{S}_2$	3483-12-3
255.	dl – malic acid	$\text{C}_4\text{H}_6\text{O}_5$	6915-15-7
256.	D-pantothenic acid calcium salt	$\text{C}_{18}\text{H}_{32}\text{CaN}_2\text{O}_{10}$	137-08-6
257.	D-sorbitol powder	$\text{C}_6\text{H}_{14}\text{O}_6$	50-70-4
258.	Dulcitol	$\text{C}_6\text{H}_{14}\text{O}_6$	608-66-2
259.	Dichloroethane	$\text{C}_2\text{H}_4\text{Cl}_2$	107-06-2
260.	dl-Alanine	$\text{C}_3\text{H}_7\text{NO}_2$	302-72-7
261.	Dinitrobenzene	$\text{C}_6\text{H}_4\text{N}_2\text{O}_4$	100-25-4
262.	Disodium hydrogen phosphate dodecahydrate	$\text{Na}_2\text{HPO}_4 \cdot 12\text{H}_2\text{O}$	10039-32-4
263.	Dibutylphthalate Polystyrene Xylene(DPX)	$\text{C}_{12}\text{H}_{20}\text{N}_4\text{O}_2$	84-74-2
264.	di-ammonium hydrogen citrate	$\text{C}_6\text{H}_{14}\text{N}_2\text{O}_7$	3012-65-5
265.	Diocetyl sodium sulphosuccinate	$\text{C}_{20}\text{H}_{37}\text{NaO}_7\text{S}$	577-11-7
266.	Disopropylamine	$\text{C}_6\text{H}_{15}\text{N}$	108-18-9
267.	Dodecan – 1-ol	$\text{C}_{12}\text{H}_{26}\text{O}$	112-53-8
268.	Dieldrin	$\text{C}_{12}\text{H}_8\text{Cl}_6\text{O}$	60-57-1
269.	Diocetyl orthophthalates	$\text{C}_{24}\text{H}_{38}\text{O}_4$	117-81-7
270.	Dimethyl terephthalate	$\text{C}_{10}\text{H}_{10}\text{O}_4$	120-61-6
271.	Dextropropoxyphene	$\text{C}_{22}\text{H}_{29}\text{NO}_2$	469-62-5
272.	Didecyldimethylammonium perfluorooctane sulfonate	$\text{C}_{22}\text{H}_{48}\text{ClN}$	7173-51-5

273.	Dimethoate	$C_5H_{12}NO_3PS_2$	60-51-5
274.	Dimethomorph	$C_{21}H_{22}ClNO_4$	110488-70-5
275.	Diammonium phosphate(DAP)	$(NH_4)_2HPO_4$	7783-28-0
276.	Disodium hydrogen citrate	$Na_2HC_6H_5O_7$	144-33-2
277.	Diphenyl amine sulphonate	$C_{12}H_{10}NNaO_3S$	6152-67-6
278.	Dinitrophenyl hydrazine	$C_6H_6N_4O_4$	119-26-6
279.	Dichlorobenzene	$C_6H_4Cl_2$	95-50-1
280.	EDTA disodium salt	$C_{10}H_{14}N_2Na_2O_8 \cdot 2H_2O$	6381-92-6
281.	Eosin	$C_{20}H_6Br_4Na_2O_5$	17372-87-1
282.	Erichrome black – T	$C_{20}H_{12}N_3O_7SNa$	1787-61-7
283.	Ethanol	C_2H_6O	64-17-5
284.	Ethidium bromide	$C_{21}H_{20}BrN_3$	1239-45-8
285.	Ethyl acetate	$C_4H_8O_2$	141-78-6
286.	Ethyl butyrate	$C_6H_{12}O_2$	105-54-4
287.	Ethyl cellulose	$C_{23}H_{24}N_6O_4$	9004-57-3
288.	Ethylene glycol	$C_2H_6O_2$	107-21-1
289.	Ethyl glycol monomethyl ether	$C_3H_8O_2$	109-86-4
290.	Eucalyptol	$C_{10}H_{18}O$	470-82-6
291.	Evans blue	$C_{34}H_{24}N_6Na_4O_{14}S_4$	314-13-6
292.	Ethanediol	$C_2H_8N_2$	107-15-3
293.	Emamectin Benzoate	$C_{56}H_{81}NO_{15}$	155569-91-8
294.	Ergometrine	$C_{19}H_{23}N_3O_2$	60-79-7
295.	Ergotamine	$C_{33}H_{35}N_5O_5$	113-15-5
296.	Erythromycin	$C_{37}H_{67}NO_{13}$	114-07-8

297.	Ethylene dibromide	$C_2H_4Br_2$	106-93-4
298.	Ferric chloride	$FeCl_3$	7705-08-0
299.	Ferric chloride hexahydrate	$FeCl_3 \cdot 6H_2O$	10025-77-1
300.	Ferric citrate	$C_6H_5FeO_7$	3522-50-7
301.	Ferric nitrate	$Fe(NO_3)_3$	7782-61-8
302.	Ferric oxide	Fe_2O_3	1309-37-1
303.	Ferrous ammonium sulphate	$(NH_4)_2Fe(SO_4)_2 \cdot 6H_2O$	7783-85-9
304.	Ferrous sulphate	$FeSO_4$	7782-63-0
305.	Formaldehyde	CH_2O	50-00-0
306.	Formic acid	CH_2O_2	64-18-6
307.	Fructose	$C_6H_{12}O_6$	57-48-7
308.	Fuch sine	$C_{20}H_{20}N_3 \cdot HCl$	632-99-5
309.	Fumaric acid	$C_4H_4O_4$	110-17-8
310.	Furfuraldehyde	$C_5H_4O_2$	98-01-1
311.	Folin's reagent	$C_{10}H_5NaO_5S$	521-24-4
312.	Feroin sulphate	$C_{36}H_{24}FeN_6O_4S$	14634-91-4
313.	Ferrous sulphide	FeS	1317-37-9
314.	Folic acid	$C_{19}H_{19}N_7O_6$	59-30-3
315.	Fluorine	F_2	7782-41-4
316.	Fluoromethane	CH_3F	593-53-3
317.	Formaldehyde	CH_2O	50-00-0
318.	Gallic acid	$C_7H_6O_5$	5995-86-8
319.	Gelatin	$C_6H_{12}O_6$	9000-70-8

320.	Glycerol	$C_3H_8O_3$	56-81-5
321.	Glycine	$C_2H_5NO_2$	56-40-6
322.	Glycogen	$C_{24}H_{42}O_{21}$	9005-79-2
323.	Gold (I) chloride	$AuCl$	10294-29-8
324.	Gram's iodine	KI_3	12298-68-9
325.	Guanidine hydrochloride	$CH_5N_3 \cdot HCl$	50-01-1
326.	Galactose	$C_6H_{12}O_6$	59-23-4
327.	Geranyl acetate	$C_{12}H_{20}O_2$	105-87-3
328.	Glutaraldehyde	$C_5H_8O_2$	111-30-8
329.	Glyphosate	$C_3H_8NO_5P$	1071-83-6
330.	Gluconic acid	$C_6H_{12}O_7$	526-95-4
331.	Heamatoxyline	$C_{16}H_{14}O_6 \cdot xH_2O$	517-28-2
332.	Hexamethylenetetramine (HMTA)	$C_6H_{12}N_4$	100-97-0
333.	Hexane	C_6H_{14}	110-54-3
334.	Hydrobromic acid	HBr	10035-10-6
335.	Hydrochloric acid	HCl	7647-01-0
336.	Hydrogen peroxide	H_2O_2	7722-84-1
337.	Hydroxyl ammonium chloride	$HONH_2 \cdot HCl$	5470-11-1
338.	Hydroxylamine sulphate	$H_8N_2O_6S$	10039-54-0
339.	Hydroxyquinoline	C_9H_7NO	148-24-3
340.	Hydrogen fluoride	HF	7664-39-3
341.	Hydrazinium sulphate	$N_2H_6SO_4$	10034-93-2
342.	Hydrazine	N_2H_4	302-01-2
343.	Hydrazine hydrate	$N_2H_4 \cdot H_2O$	7803-57-8

344.	Hydroxyl ammonium chloride	HONH ₂ ·HCl	5470-11-1
345.	Heptane	C ₇ H ₁₆	142-82-5
346.	Hydrogen gas	H ₂	1333-74-0
347.	Heptane sulphonic acid sodium salt	C ₇ H ₁₆ O ₃ S	22767-50-6
348.	Hexylamine	C ₆ H ₁₅ N	111-26-2
349.	Hydroxyl naphthol blue	C ₂₀ H ₁₁ N ₂ Na ₃ O ₁₁ S ₃	63451-35-4
350.	Hexamethylenediamine	C ₆ H ₁₆ N ₂	124-09-4
351.	Hydantoin	C ₃ H ₄ N ₂ O ₂	461-72-3
352.	Hydrocortisone	C ₂₁ H ₃₀ O ₅	50-23-7
353.	Imidazole	C ₃ H ₄ N ₂	288-32-4
354.	Indole-3-acetic acid	C ₁₀ H ₉ NO ₂	87-51-4
355.	Inositol	C ₆ H ₁₂ O ₆	87-89-8
356.	Iodic acid	HIO ₃	7782-68-5
357.	Iodine	I ₂	7553-56-2
358.	Iron	Fe	7439-89-6
359.	Iron (II) sulphate	FeSO ₄	7782-63-0
360.	Isoamyl alcohol	C ₅ H ₁₂ O	123-51-3
361.	Iso-butyl methyl ketone	C ₆ H ₁₂ O	108-10-1
362.	Iodine monochloride sopropyl alcohol	C ₃ H ₈ O	67-63-0
363.	Iodine monochloride	ICl	7790-99-0
364.	Imidazole	C ₃ H ₄ N ₂	288-32-4
365.	Indol butyric acid	C ₁₂ H ₁₃ NO ₂	133-32-4
366.	Inositol	C ₆ H ₁₂ O ₆	87-89-8

367.	Iron (III) tartarate	$C_{12}H_{18}Fe_2O_{18}$	2944-68-5
368.	Isopropyl ether	$C_6H_{14}O$	108-20-3
369.	Iron sulphide	FeS	1317-37-9
370.	Isoniazide	$C_6H_7N_3O$	54-85-3
371.	Isooctaine	C_8H_{18}	540-84-1
372.	Indole	C_8H_7N	120-72-9
373.	Isopropyl acetate	$C_5H_{10}O_2$	108-21-4
374.	Iso-butanol	$C_4H_{10}O$	78-83-1
375.	Imidacloprid	$C_9H_{10}ClN_5O_2$	138261-41-3
376.	Imazethapyr	$C_{15}H_{19}N_3O_3$	81335-77-5
377.	Isosefrole	$C_{10}H_{10}O_2$	120-58-1
378.	Iron hydroxides	$Fe(OH)_2$	20344-49-4
379.	Kinetin	$C_{10}H_9N_5O$	525-79-1
380.	Kovac's indole reagent	$C_9H_{11}NO$	100-10-7
381.	Kaolin	$Al_2O_2 \cdot 2SiO_2 \cdot 2H_2O$.	1332-58-7
382.	Kanamycin sulphate	$C_{18}H_{38}N_4O_{15}S$	25389-94-0
383.	Kinetin	$C_{10}H_9N_5O$	525-79-1
384.	Kojic acid	$C_6H_6O_4$	501-30-4
385.	Lactose monohydrate	$C_{12}H_{24}O_{12}$	10039-26-6
386.	Lactic acid	$C_3H_6O_3$	79-33-4
387.	Lanolin	$C_{34}H_{68}O_2$	8006-54-0
388.	Lead Acetate	$Pb(C_2H_3O_2)_2$	6080-56-4
389.	Lead	Pb	7439-92-1
390.	Lipoic acid	$C_8H_{14}O_2S_2$	1077-28-7

391.	Lithium aluminium hydride	LiAlH_4	16853-85-3
392.	Lysol	$\text{C}_6\text{H}_{14}\text{N}_2\text{O}_3$	12772-68-8
393.	Lysergic Acid	$\text{C}_{16}\text{H}_{16}\text{N}_2\text{O}_2$	82-58-6
394.	Lanthanum oxide	La_2O_3	1312-81-8
395.	Lauryl Sulphate Sodium	$\text{NaC}_{12}\text{H}_{25}\text{SO}_4$	151-21-3
396.	Lead Nitrate	$\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$	10099-74-8
397.	Lemon Grass Oil	$\text{C}_{51}\text{H}_{84}\text{O}_5$	8007-02-1.
398.	Levofloxacin	$\text{C}_{18}\text{H}_{20}\text{FN}_3\text{O}_4$	100986-85-4
399.	Linezolid	$\text{C}_{16}\text{H}_{20}\text{FN}_3\text{O}_4$	165800-03-3
400.	Lamefloxacin	$\text{C}_{17}\text{H}_{19}\text{F}_2\text{N}_3\text{O}_3$	98079-51-7
401.	Lysnine	$\text{C}_6\text{H}_{14}\text{N}_2\text{O}_2$	657-27-2
402.	L- Phenylalanine	$\text{C}_9\text{H}_{11}\text{NO}_2$	63-91-2
403.	Lead Acetate	$\text{Pb}(\text{C}_2\text{H}_3\text{O}_2)_2$	301-04-2
404.	Lead Nitrate	$\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$	10099-74-8
405.	Lamefloxacin	$\text{C}_{17}\text{H}_{19}\text{F}_2\text{N}_3\text{O}_3$	98079-51-7
406.	Malachite green	$\text{C}_{23}\text{H}_{25}\text{ClN}_2$	2437-29-8
407.	Maganese Sulphate Monohydrate	$\text{MnSO}_4 \cdot \text{H}_2\text{O}$	10034-96-5
408.	Magnesium Chloride	MgCl_2	7786-30-3
409.	Magnesium Chloride Hexahydrate	$\text{MgCl}_2 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$	7791-18-6
410.	Magnesium	Mg	7439-95-4
411.	Magnesium Hydroxide	$\text{Mg}(\text{OH})_2$	1309-42-8
412.	Magnesium Nitrate Hexahydrate	$\text{Mg}(\text{NO}_3)_2 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$	13446-18-9
413.	Magnesium Perchlorate	$\text{Mg}(\text{ClO}_4)_2$	64010-42-0

414.	Magnesium Oxide	MgO	1309-48-4
415.	Magnesium Sulphate	MgSO ₄	7487-88-9
416.	Magnesium Sulphate Heptahydrate	MgSO ₄ .7H ₂ O	10034-99-8
417.	Magnesium Sulphate Monohydrate	MgSO ₄ .H ₂ O	10034-96-5
418.	Malachite green	C ₂₃ H ₂₅ ClN ₂	2437-29-8
419.	Maltose	C ₁₂ H ₂₂ O ₁₁	6363-53-7
420.	Manganese Chloride	MnCl ₂	7773-01-5
421.	Manganese Chloride Tetrahydrate	MnCl ₂ .4H ₂ O	13446-34-9
422.	Manganese	Mn	7439-96-5
423.	Manganese (IV) oxide	MnO ₂	1313-13-9
424.	Manganous Sulfate Monohydrate	MnSO ₄ .H ₂ O	10034-96-5
425.	Mannitol	C ₆ H ₁₄ O ₆	69-65-8
426.	Mannose	C ₆ H ₁₂ O ₆	3458-28-4
427.	m-Cresol	C ₇ H ₈ O	108-39-4
428.	Mercaptoethanol	C ₂ H ₆ OS	60-24-2
429.	Mercuric Bromide	HgBr ₂	7789-47-1
430.	Mercuric Acetate	C ₄ H ₆ O ₄ Hg	1600-27-7
431.	Mercuric Chloride	HgCl ₂	7487-94-7
432.	Mercuric Sulphate	HgSO ₄	7783-35-9
433.	Mercuric Iodide	HgI ₂	7774-29-0
434.	Mercuric Oxide	HgO	21908-53-2
435.	Mercurous Nitrate	Hg ₂ (NO ₃) ₂	14836-60-3

436.	Metaphosphoric Acid	HPO ₃	37267-86-0
437.	Methane Sulphate Acid	CH ₄ O ₃ S	75-75-2
438.	Methanol	CH ₃ OH	67-56-1
439.	Metasulfuron	C ₁₄ H ₁₅ N ₅ O ₆ S	74223-64-6
440.	Methyl Amine	CH ₃ NH ₂	74-89-5
441.	Metribuzin	C ₈ H ₁₄ N ₄ OS	21087-64-9
442.	Methyl Bromide	CH ₃ Br	74-83-9
443.	Methyl Butane	C ₅ H ₁₂	78-78-4
444.	Methyl Pentane	C ₆ H ₁₄	107-83-5
445.	Methyl Iodide	CH ₃ I	74-88-4
446.	Methyl Orange	C ₁₄ H ₁₄ N ₃ NaO ₃ S	547-58-0
447.	Methyl Red	C ₁₅ H ₁₅ N ₃ O ₂	493-52-7
448.	Methylene Blue	C ₁₆ H ₁₈ ClN ₃ S	61-73-4
449.	Molybdenum Oxide	MoO ₃	1313-27-5
450.	Molybdic Acid	MoO ₃ ·H ₂ O	7782-91-4
451.	Mohr's Salt	(NH ₄) ₂ Fe(SO ₄) ₂ ·6H ₂ O	7783-85-9
452.	Metaphosphoric Acid	HPO ₃	37267-86-0
453.	Magnesium Carbonate	MgCO ₃	546-93-0
454.	Magnesium Hydroxide	Mg(OH) ₂	1309-42-8
456.	Magnesium Oxide	MgO	1309-48-4
457.	Magnesium Ribbon	Mg	7439-95-4
458.	Magnesium Stearate	Mg(C ₁₈ H ₃₅ O ₂) ₂	557-04-0
459.	Maganese (II) Sulphate	MnSO ₄	10034-96-5
460.	Maleic Anhydride	C ₄ H ₂ O ₃	108-31-6

461.	Methyl Ethyl Ketone	C_4H_8O	78-93-3
462.	3,4-Methylenedixyphenyl-2-Propanone	$C_{10}H_{10}O_3$	4676-39-5
463.	Meropenem	$C_{17}H_{25}N_3O_5S$	119478-56-7
464.	Methadone	$C_{21}H_{27}NO$	76-99-3
467.	Methyl Violet	$C_{24}H_{28}N_3Cl$	8004-87-3
468.	Methylated Spirit	C_2H_6O	64-17-5
469.	Methylpentan-2-one	$C_6H_{12}O$	108-10-1
470.	Methacrylic acid	$C_4H_6O_2$	79-41-4
471.	Methionine	$C_5H_{11}NO_2S$	63-68-3
472.	Melamine	$C_3H_6N_6$	108-78-1
473.	Millon's Reagent	HgN_2O_6	10045-94-0
474.	Molybdic Acid	$MoO_3 \cdot H_2O$	7782-91-4
475.	Monoethanolamine	C_2H_7NO	141-43-5
476.	Mordant Blue 3	$C_{23}H_{15}Na_3O_9S$	3564-18-9
477.	Methylparaben	$C_8H_8O_3$	99-76-3
478.	Monobutyl ethers of ethylene glycol	$C_6H_{14}O_2$	111-76-2
479.	Magnesium Acetate	$Mg(CH_3COO)_2$	16674-78-5
480.	Maltose	$C_{12}H_{22}O_{11}$	6363-53-7
481.	N-Butyl Chloride	C_4H_9Cl	109-69-3
482.	N-Butyl Acetate	$C_6H_{12}O_2$	123-86-4
483.	N-Butyl Bromide	C_4H_9Br	109-65-9
484.	N-Hexane	C_6H_{14}	110-54-3
485.	Nicotinic Acid	$C_6H_5NO_2$	59-67-6

486.	Nicotine	$C_{10}H_{14}N_2$	54-11-5
487.	Ninhydrin	$C_9H_6O_4$	485-47-2
488.	Nitrobenzene	$C_6H_5NO_2$	98-95-3
489.	Norphedrine	$C_9H_{13}NO$	14838-15-4
490.	Nitric Acid	HNO_3	7697-37-2
491.	Naphthalene	$C_{10}H_8$	91-20-3
492.	Alpha-Naphthol	$C_{10}H_8O$	90-15-3
493.	Beta Naphthol	$C_{10}H_8O$	135-19-3
494.	o-Nitrophenol	$C_6H_5O_3N$	88-75-5
495.	n-Propyl Alcohol	C_3H_8O	71-23-8
496.	Nessler's Reagent	$K_2[HgI_4]$	7783-33-7
497.	N,N-Diethyl-P-Phenylenediamine Sulphate	$C_{10}H_{16}N_2$	6283-63-2
498.	N, N-Dimethyl Acetamide	C_4H_9NO	127-19-5
499.	N,N-Dimethylformamide (DMF)	C_3H_7NO	68-12-2
500.	N-1-Naphthyl Ethylene diammine	$C_{12}H_{14}N_2$	1465-25-4
501.	Nalidixic acid	$C_{12}H_{12}N_2O_3$	389-08-2
502.	Napthalene Acetic Acid	$C_{12}H_{10}O_2$	86-87-3
503.	Naphthol Blue	$C_{22}H_{14}N_6Na_2O_9S_2$	63451-35-4
504.	N-Bromosuccinimide	$C_4H_4BrNO_2$	128-08-5
505.	N-Butanol	$C_4H_{10}O$	71-36-3
506.	N-Butyl Bromide	C_4H_9Br	109-65-9
507.	N-Hexane	C_6H_{14}	110-54-3
508.	Ninhydrin	$C_9H_6O_4$	485-47-2

509.	Nitromethane	CH ₃ NO ₂	75-52-5
510.	N-Methyl-2-Pyrrolidone	C ₅ H ₉ NO	872-50-4
511.	Nickel Chloride	NiCl ₂	7718-54-9
512.	Nitrous Oxide	N ₂ O	10024-97-2
513.	Nickel Oxide	NiO	1313-99-1
514.	N-butyl Acetate	C ₆ H ₁₂ O ₂	123-86-4
515.	N-Methylperfluorooctane Sulphonamide	C ₉ H ₄ F ₁₇ NO ₂ S	31506-32-8
516.	N-Ethylperfluorooctane Sulphonamide	C ₁₂ H ₆ F ₂₁ NO ₃ S	004151-50-2
517.	Nitrogen gas	N ₂	7727-37-9
518.	Naphthylamine	C ₁₀ H ₉ N	134-32-7
519.	Netilmicin	C ₂₁ H ₄₁ N ₅ O ₇	56391-56-1
520.	Nickel Nitrate	Ni(NO ₃) ₂	13478-00-7
521.	Nickel Sulphate	NiSO ₄	10101-97-0
522.	Nicrom Wire	C ₈ H ₆ N ₄ O ₅	67-20-9
523.	NNNN-Tetra Methyl P-Pheylene Diamine Dihydrochlorides	C ₁₀ H ₁₈ Cl ₂ N ₂	637-01-4
524.	O-Cresol	CH ₃ C ₆ H ₄	95-48-7
525.	Octanal	C ₈ H ₁₆ O	124-13-0
526.	Olenic Acid	C ₁₈ H ₃₄ O ₂	112-80-1
527.	o-Nitro-Aniline	C ₆ H ₆ N ₂ O ₂	88-74-4
528.	Ortho Phosphoric Acid	H ₃ PO ₄	7664-38-2
529.	O-Toluidine	C ₇ H ₉ N	95-53-4
530.	Oxalic Acid	C ₂ H ₂ O ₄	144-62-7
531.	Oxalic Acid Dihydrate	C ₂ H ₂ O ₄ .2H ₂ O	6153-56-6

532.	Oxygen gas	O ₂	7782-44-7
533.	Octanol	C ₈ H ₁₈ O	111-87-5
534.	Oxirane	C ₂ H ₄ O	75-21-8
535.	Oxine	C ₅ H ₆ O	148-24-3
536.	Oxidiethanol	C ₄ H ₁₀ O ₃	111-46-6
537.	Phenyl Acetic Acid	C ₈ H ₈ O ₂	103-82-2
538.	Phenyl Hydrazine	C ₆ H ₈ N ₂	100-63-0
539.	Phenolphthalein	C ₂₀ H ₁₄ O ₄	77-09-8
540.	Picric Acid	C ₆ H ₃ N ₃ O ₇	88-89-1
541.	p-Nitrophenol	C ₆ H ₅ NO ₃	100-02-7
542.	Potassium Acetate	CH ₃ COOK	127-08-2
543.	Potassium Bromate	KBrO ₃	7758-01-2
544.	Potassium Bromide	KBr	7758-02-3
545.	Potassium Carbonate	K ₂ CO ₃	584-08-7
546.	Potassium Chromate	K ₂ CrO ₄	7789-00-6
547.	Potassium Dichromate	K ₂ Cr ₂ O ₇	7778-50-9
548.	Potassium Permanganate	KMnO ₄	7722-64-7
549.	Potassium Persulphate	K ₂ S ₂ O ₈	7727-21-1
550.	Potassium Chloride	KCl	7447-40-7
551.	Potassium Iodide	KI	7681-11-0
552.	Potassium Nitrate	KNO ₃	7757-79-1
553.	Pyrolusite	MnO ₂	1313-13-9
554.	Potassium thiocyanate	KSCN	333-20-0
556.	Potassium Hydrogen Phthalate	C ₈ H ₅ KO ₄	877-24-7

557.	Potassium Hydroxide	KOH	1310-58-3
558.	Patton's and Reeder's Indicator	C ₂₁ H ₁₄ N ₂ O ₇ S	3737-95-9
559.	Phosphoric Acid	H ₃ PO ₄	7664-38-2
560.	Petroleum Ether	C ₆ H ₁₄	8032-32-4
561.	Potassium Ferricyanide	K ₃ [Fe(CN) ₆]	13746-66-2
562.	Potassium Ferrocyanide	K ₄ [Fe(CN) ₆]	14459-95-1
563.	Potassium Chromate	K ₂ CrO ₄	7789-00-6
564.	Potassium Cyanide	KCN	151-50-8
565.	Potassium Dihydrogen Phosphate	KH ₂ PO ₄	7778-77-0
566.	Potassium Hydrogen Carbonate	KHCO ₃	298-14-6
567.	Potassium Hydrogen Orthophosphate	K ₂ HPO ₄	7778-77-0
568.	Potassium Hydroxide	KOH	1310-58-3
569.	Potassium Iodate	KIO ₃	7758-05-6
570.	Propan-2-ol	C ₃ H ₈ O	67-63-0
571.	Phosphoric Acid	H ₃ PO ₄	7664-38-2
572.	Phosphorus Pentaoxide	P ₂ O ₅	1314-56-3
573.	PolyProylene	(C ₃ H ₆) _n	9003-07-0
574.	Pumice Stone	C ₂₈ H ₃₇ FO ₇	1332-09-8
575.	Paraffin Oil	C _n H _{2n+2}	8012-95-1
576.	p-Dimethyl Amino Benzaldehyde	C ₉ H ₁₁ NO	100-10-7
577.	Poly Ethylene Glycol	C _{2n} H _{4n+2} O _{n+1}	25322-68-3
578.	Potassium Hydrogen Phosphate	K ₂ HPO ₄	7758-11-4
579.	Potassium Sodium Tartrate	KNaC ₄ H ₄ O ₆ ·4H ₂ O	6381-59-5

580.	Polysorbate 80	$C_{64}H_{124}O_{26}$	9005-65-6
581.	Potassium Iodobismuth	BiI_7K_4	41944-01-8
582.	Potassium t-butoxide	C_4H_9KO	865-47-4
583.	Pendimethalin	$C_{13}H_{19}N_3O_4$	40487-42-1
584.	Pantothenic (D-) Acid	$C_9H_{17}NO_5$	79-83-4
585.	Paracetamol	$C_8H_9NO_2$	103-90-2
586.	Penicillin	$C_{16}H_{18}N_2O_4S$	113-98-4
587.	Perchloric Acid	$HClO_4$	7601-90-3
588.	Phenol	C_6H_6O	108-95-2
589.	Phenol Red	$C_{19}H_{14}O_5S$	143-74-8
590.	Phenylenediamine	$C_6H_4(NH_2)_2$	106-50-3
591.	Phthalimide Potassium Salt	$C_8H_4KNO_2$	1074-82-4
592.	Pyridine	C_5H_5N	110-86-1
593.	Polyvinyl Pyrrolidon (PVP)	$(C_6H_9NO)_n$	9003-39-8
594.	Potassium Phosphate	K_3PO_4	7778-77-0
595.	Potassium Tellurite	K_2TeO_3	7790-58-1
596.	Propyl Paraben	$C_{10}H_{12}O_3$	94-13-3
597.	Propylene Glycol	$C_3H_8O_2$	57-55-6
598.	Pyridoxine Hydrochloride	$C_8H_{12}ClNO_3$	58-56-0
599.	1-Phenyl-2-Propanone	$C_9H_{10}O$	103-79-7
600.	Piperonal	$C_8H_6O_3$	120-57-0
601.	Para-Dimethyl Aminobenzaldehyde	$C_9H_{11}NO$	100-10-7
602.	Peppermint Oil	$C_{62}H_{108}O_7$	8006-90-4
603.	Phenylhydrazine	$C_6H_8N_2$	100-63-0

604.	Phenyl Alcohol	$C_8H_{10}O$	60-12-8
605.	Phenobarbital	$C_{12}H_{12}N_2O_3$	50-06-6
606.	Phenoxy Ethanol	$C_8H_{10}O_2$	122-99-6
607.	Phenyl Hydrazine Hydrochloride	$C_6H_5NHNH_2.HCl$	59-88-1
608.	Phenyl Alanine	$C_9H_{11}NO_2$	63-91-2
609.	Phosphomolybdic Acid	$H_3PMO_{12}O_{40}$	12026-57-2
610.	Piperacillin	$C_{23}H_{27}N_5O_7S$	66258-76-2
611.	Plaster of Paris	$CaSO_4 \cdot 1/2H_2O$	26499-65-0
612.	Polyethylene Sorbitol	$C_6H_{14}O_6$	57171-56-9
613.	Polyethylene Glycol	$C_{2n}H_{4n+2}O_{n+1}$	25322-68-3
614.	Polyvinyl Alcohol	$(C_2H_4O)_x$	9002-89-5
615.	Polysorbate	$C_{64}H_{124}O_{26}$	9005-65-6
616.	Potassium Fluoride	KF	7789-23-3
617.	Potassium Hydrogen Sulphate	$KHSO_4$	7646-93-7
618.	Potassium Metabi sulphate	$K_2S_2O_5$	16731-55-8
619.	Potassium oxalate	$K_2C_2O_4$	6487-48-5
620.	Potassium Sorbate	$C_6H_7KO_2$	24634-61-5
621.	Propionic Acid	$C_3H_6O_2$	79-09-4
622.	Palmitic Acid	$C_{16}H_{32}O_2$	57-10-3
623.	Phthalic Anhydride	$C_8H_4O_3$	85-44-9
624.	Phenazone	$C_{11}H_{12}N_2O$	60-80-0
625.	Piperidine	$C_5H_{11}N$	110-89-4
626.	Palladium (II) Acetate	$Pd(CH_3COO)_2$	3375-31-3
627.	Palladium (II) Bromide	$PdBr_2$	13444-94-5

628.	Palladium (II) Chloride	PdCl ₂	7647-10-1
629.	Palladium (II) Trifluoroacetate	C ₄ F ₆ O ₄ Pd	42196-31-6
630.	P- Anisidine	C ₇ H ₉ NO	104-94-9
631.	Para Nitrophenyl Phosphate	C ₆ H ₆ NO ₆ P	4264-83-9
632.	P-Benzoquinone	C ₆ H ₄ O ₂	106-51-4
633.	p-Phenyldiamine	C ₆ H ₈ N ₂	106-50-3
634.	Propylene	C ₃ H ₆	115-07-1
635.	p-Tolunesulfonic Acid Monohdrate	C ₇ H ₁₀ O ₄ S	6192-52-5
636.	Pyragallol	C ₆ H ₆ O ₃	87-66-1
637.	Pyridinium Chlorochromate	C ₅ H ₅ NHClCrO ₃	26299-14-9
638.	Pyronin	C ₁₇ H ₁₉ ClN ₂ O	92-32-0
639.	Potassium Chlorate	KClO ₃	3811-04-9
640.	Quercetin	C ₁₅ H ₁₀ O ₇	117-39-5
641.	Quinol	C ₆ H ₆ O ₂	123-31-9
642.	Quinoline	C ₉ H ₇ N	91-22-5
643.	Quinhydrine	C ₁₂ H ₁₀ O ₄	106-34-3
644.	Quinone	C ₆ H ₄ O ₂	106-51-4
645.	Resorcinol	C ₆ H ₆ O ₂	108-46-3
646.	Rosaniline Hydrochloride	C ₆ H ₇ ClO ₂	632-99-5
647.	Rosalic Acid	C ₁₉ H ₁₄ O ₃	603-45-2
648.	Rosaline Acetate	C ₂₁ H ₂₁ N ₃ O ₂	6035-94-5
649.	Raffinose	C ₁₈ H ₃₂ O ₁₆	17629-30-0
650.	Riboflavin	C ₁₇ H ₂₀ N ₄ O ₆	83-88-5
651.	Rifampicin	C ₄₃ H ₅₈ N ₄ O ₁₂	13292-46-1

652.	Rodamine B	$C_{28}H_{31}ClN_2O_3$	81-88-9
653.	Rose Bengal Agar	$C_{20}H_4Cl_4I_4O_5$	4159-77-7
654.	Silicon	Si	7440-21-3
655.	Sodium Azide	NaN_3	26628-22-8
656.	Sodium Carbonate	Na_2CO_3	497-19-8
657.	Sodium Chloride	NaCl	7647-14-5
658.	Sodium Dichromate	$Na_2Cr_2O_7$	10588-01-9
659.	Sodium Dihydrogen Orthophosphate	NaH_2PO_4	7558-80-7
660.	Sodium Hydrogen Carbonate	$NaHCO_3$	144-55-8
661.	Sodium Hydroxide	NaOH	1310-73-2
662.	Sodium Iodide	NaI	7681-82-5
663.	Sodium Nitrate	$NaNO_3$	7631-99-4
664.	Sodium Nitrite	$NaNO_2$	7632-00-0
665.	Sodium Silicate	Na_2SiO_3	1344-09-8
666.	Sodium Sulphate	Na_2SO_4	7757-82-6
667.	Sodium Molybdate	Na_2MoO_4	7631-95-0
668.	Sulphuric Acid	H_2SO_4	7664-93-9
669.	Stannous Chloride	$SnCl_2$	7772-99-8
670.	Silver Nitrate	$AgNO_3$	7761-88-8
671.	Sodium Thiosulphate	$Na_2S_2O_3$	7772-98-7
672.	Sulphanilic Acid	$C_6H_7NO_3S$	121-57-3
673.	Sodium Acetate	$C_2H_3NaO_2$	127-09-3
674.	Sodium Sulphite	Na_2SO_3	7757-83-7

675.	Sodium Arsenate	Na_3AsO_4	13464-38-5
676.	Starch	$(\text{C}_6\text{H}_{10}\text{O}_5)_n$	9005-84-9
677.	Sodium Peroxide	Na_2O_2	1313-60-6
678.	Safrole	$\text{C}_{10}\text{H}_{10}\text{O}_2$	94-59-7
679.	Sulphur	S	7704-34-9
680.	Stearic acid	$\text{C}_{18}\text{H}_{36}\text{O}_2$	57-11-4
681.	Silicagel	SiO_2	7631-86-9
682.	Sodium Bisulphate	NaHSO_4	7681-38-1
683.	Sodium Borate	$\text{Na}_2[\text{B}_4\text{O}_5(\text{OH})_4] \cdot 8\text{H}_2\text{O}$	1303-96-4
684.	Sodium Borohydride	NaBH_4	16940-66-2
685.	Sodium Bromide	NaBr	7647-15-6
686.	Sodium Dodecasulphate	$\text{C}_{18}\text{H}_{13}\text{NNa}_2\text{O}_8\text{S}_2$	10040-45-6
687.	Sodium Hypochlorite	NaClO	7681-52-9
688.	Sodium Lauryl Sulphate	$\text{CH}_3(\text{CH}_2)_{10}\text{CH}_2(\text{OCH}_2\text{CH}_2)_n\text{OSO}_3\text{Na}$	151-21-3
689.	Sodium Metaperiodate	NaIO_4	7790-28-5
690.	Sodium Perchlorate	NaClO_4	7791-07-3
691.	Sodium Phosphate	Na_3PO_4	7601-54-9
692.	Sulphamerazine	$\text{C}_{11}\text{H}_{12}\text{N}_4\text{O}_2\text{S}$	127-79-7
693.	Sodium Dihydrogen Phosphate	NaH_2PO_4	7558-80-7
694.	Sodium Edetate	$\text{C}_{10}\text{H}_{16}\text{N}_2\text{O}_8$	6381-92-6
695.	Sodium Potassium Tartarate	$\text{KNaC}_4\text{H}_4\text{O}_6 \cdot 4\text{H}_2\text{O}$	6381-59-5
696.	Sucrose	$\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11}$	57-50-1
697.	Sulphanilamide	$\text{C}_6\text{H}_8\text{N}_2\text{O}_2\text{S}$	63-74-1
698.	Salicin	$\text{C}_{13}\text{H}_{18}\text{O}_7$	138-52-3

699.	Salicylaldehyde	$C_7H_6O_2$	90-02-8
700.	Scandium (III) Triflate	$C_3F_9O_9S_3Sc$	144026-79-9
701.	Selenium	Se	7782-49-2
702.	Selenium dioxide	SeO_2	7446-08-4
703.	Silver Carbonate	Ag_2CO_3	534-16-7
704.	Silver Chloride	AgCl	7783-90-6
705.	Silver Diethyldithiocarbamate	$C_5H_{10}AgNS_2$	1470-61-7
706.	Silver Nitrate	$AgNO_3$	7761-88-8
707.	Silver oxide	Ag_2O	20667-12-3
708.	Silver	Ag	7440-22-4
709.	Silver Trifluoromethane Sulphonate	$CAgF_3O_3S$	2923-28-6
710.	Sodium Alizarine Sulphonate Indicator	$C_{14}H_7NaO_7S$	130-22-3
711.	Sodium Metabisulphite	$Na_2S_2O_5$	7681-57-4
712.	Sodium Metasilicate	Na_2SiO_3	6834-92-0
713.	Sodium Nitroprusside	$C_5FeN_6Na_2O$	13755-38-9
714.	Sodium Arsenite	$NaAsO_2$	7784-46-5
715.	Sodium Benzoate	$C_7H_5NaO_2$	532-32-1
716.	Sodium Bisulphite	$NaHSO_3$	7631-90-5
717.	Sodium Borohydride	$NaBH_4$	16940-66-2
718.	Sodium Chromate	Na_2CrO_4	10034-82-9
719.	Sodium Citrate	$Na_3C_6H_5O_7$	6132-04-3
720.	Sodium Dodecyl Sulphate	$NaC_{12}H_{25}SO_4$	151-21-3
721.	Sodium Fluoride	NaF	7681-49-4

722.	Sodium Hexametaphosphate	(NaPO ₃) ₆	10124-56-8
723.	Sodium Hydride	NaH	7646-69-7
724.	Sodium Nitoprusside	C ₃ FeN ₆ Na ₂ O	13755-38-9
725.	Sodium Nitrite	NaNO ₂	7632-00-0
726.	Sodium Propionate	C ₃ H ₅ NaO ₂	137-40-6
727.	Sodium Salicylate	C ₃ H ₅ NaO ₂	54-21-7
728.	Sodium Sulphide	Na ₂ S	1313-82-2
729.	Solochrome Black	C ₂₀ H ₁₂ N ₃ O ₇ SNa	1787-61-7
730.	Sorbitol Powder	C ₆ H ₁₄ O ₆	50-70-4
731.	Stannous Chloride	SnCl ₂	7772-99-8
732.	Stearyl Alcohol	C ₁₈ H ₃₈ O	112-92-5
733.	Strontium Nitrate	Sr(NO ₃) ₂	10042-76-9
734.	Succinic Acid	C ₄ H ₆ O ₄	110-15-6
735.	Sulphamic Acid	H ₃ NSO ₃	5329-14-6
736.	Sulfosulfuron	C ₁₆ H ₁₈ N ₆ O ₇ S ₂	141776-32-1
737.	Saponin	C ₅₈ H ₉₄ O ₂₇	8047-15-2
738.	Silicon Hydride	SiH ₄	7803-62-5
739.	Sodium Tartarate	C ₄ H ₄ Na ₂ O ₆	6106-24-7
740.	Sodium Thioglycolate	C ₂ H ₃ NaO ₂ S	367-51-1
741.	Streptomycin	C ₂₁ H ₃₉ N ₇ O ₁₂	57-92-1
742.	Sodium Oxalate	Na ₂ C ₂ O ₄	62-76-0
743.	Sodium Dithionite	Na ₂ S ₂ O ₄	7775-14-6
744.	Sodium Hydrogen Citrate Sesquihydrate	C ₆ H ₉ NaO ₈	6132-05-4
745.	Sodium Perborate	NaBO ₃ ·nH ₂ O	10486-00-7

746.	Sodium Metal	Na	7440-23-5
747.	Sodium Lactate	NaC ₃ H ₅ O ₃	867-56-1
748.	Sodium Barbiturate	C ₄ H ₃ N ₂ NaO ₃	4390-16-3
749.	Safranin	C ₂₀ H ₁₉ ClN ₄	477-73-6
750.	Sodium Carboxy Methyl Cellulose	C ₈ H ₁₅ NaO ₈	9004-32-4
751.	Sodium Carboxy Methyl Cellulose	C ₈ H ₁₅ NaO ₈	9004-32-4
752.	Sodium Cobaltinitrate	CoN ₆ Na ₃ O ₁₂	13600-98-1
753.	Sodium propanoate	C ₃ H ₅ NaO ₂	137-40-6
754.	Sodium stearyl fumarate	C ₂₂ H ₃₉ NaO ₄	4070-80-8
755.	Sorbic Acid	C ₆ H ₈ O ₂	110-44-1
756.	Sulphacetamide	C ₈ H ₁₀ N ₂ O ₃ S	144-80-9
757.	Sulphadiazine	C ₁₀ H ₁₀ N ₄ O ₂ S	68-35-9
758.	Sulphosalicylic Acid	C ₇ H ₆ O ₆ S	5965-83-3
759.	Sulphur Dioxide	SO ₂	7446-09-5
760.	Tartaric Acid	C ₄ H ₆ O ₆	87-69-4
761.	Tetrahydrofuran	C ₄ H ₈ O	109-99-9
762.	Tert-Butanol	C ₄ H ₁₀ O	75-65-0
763.	Tert-Butyl Methyl Ether	C ₅ H ₁₂ O	1634-04-4
764.	Tetrabutyl Ammoniumbromide	C ₅ H ₁₂ O	1634-04-4
765.	Triphenyl tetrazolium chloride	C ₁₉ H ₁₅ ClN ₄	298-96-4
766.	Thiamine Hydrochloride	C ₁₂ H ₁₈ Cl ₂ N ₄ OS	67-03-8
767.	Thioacetamide	C ₂ H ₅ NS	62-55-5
768.	Thiourea	CH ₄ N ₂ S	62-56-6

769.	Titanium (IV) Butoxide	Ti(C ₄ H ₉ O) ₄	5593-70-4
770.	Titanium (IV) Isopropoxide	C ₁₂ H ₂₈ O ₄ Ti	546-68-9
771.	Titanium dioxide	TiO ₂	13463-67-7
772.	Toluene	C ₆ H ₅ CH ₃	108-88-3
773.	Trans-Cinnamoyl Chloride	C ₉ H ₇ ClO	17082-09-6
774.	Tri Ammonium Citrate	C ₆ H ₁₇ N ₃ O ₇	3458-72-8
775.	Tri-Sodium Citrate-2-Hydrate	C ₆ H ₉ Na ₃ O ₉	68-04-2
776.	Tributyl Borate	C ₁₂ H ₂₇ BO ₃	688-74-4
777.	Tributyryn	C ₁₅ H ₂₆ O ₆	60-01-5
778.	Trichloroacetic Acid	C ₂ HCl ₃ O ₂	76-03-9
779.	Triethanolamine	C ₆ H ₁₅ NO ₃	102-71-6
780.	Triethylamine	C ₆ H ₁₅ N	121-44-8
781.	Trifluoroacetic Acid	C ₂ HF ₃ O ₂	76-05-1
782.	Trimethyl Orthoformate	C ₄ H ₁₀ O ₃	149-73-5
783.	Triphenyl Phosphate	C ₁₈ H ₁₅ O ₄ P	115-86-6
784.	Triphenyl Phosphine	C ₁₈ H ₁₅ P	603-35-0
785.	Triphenyltetrazolium Chloride	C ₁₉ H ₁₅ ClN ₄	298-96-4
786.	Tris (hydroxymethyl) Aminomethane	C ₄ H ₁₁ NO ₃	77-86-1
787.	Trisodium Citrate	Na ₃ C ₆ H ₅ O ₇	68-04-2
788.	Trypan Blue	C ₃₄ H ₂₈ N ₆ O ₁₄ S ₄	72-57-1
789.	Tryptone	C ₃ H ₅ NO	91079-40-2
790.	Tween	C ₅₈ H ₁₁₄ O ₂₆	9005-64-5
791.	Tetra Methyl Ammonium Hydroxide	C ₄ H ₁₃ NO	10424-65-4

792.	Tetrabutyl Ammonium Hydrogen Sulphate	$C_{16}H_{37}NO_4S$	32503-27-8
793.	Tetradecyl Ammonium Bromide	$C_{14}H_{32}BrN$	14937-42-9
794.	Tetraheptyl Ammonium Bromide	$C_{16}H_{36}BrN$	4368-51-8
795.	Tetrahydrofuran	C_4H_8O	109-99-9
796.	Thioglycolic Acid	$C_2H_4O_2S$	68-11-1
797.	Trypsin	$C_{35}H_{47}N_7O_{10}$	9002-07-7
798.	Tyrosine	$C_9H_{11}NO_3$	60-18-4
799.	Thiomethoxam	$C_8H_{10}ClN_5O_3S$	153719-23-4
800.	Tetra Methyl Benzidine	$C_{16}H_{20}N_2$	54827-17-7
801.	Tin Metal	Sn	7440-31-5
802.	Tollen's Reagent	$[Ag(NH_3)_2]OH$	132-86-5
803.	Talc Powder	$Mg_3Si_4O_{10}(OH)_2$	14807-96-6
804.	Turpentine	$C_{12}H_{20}O_7$	8006-64-2
805.	Tetramethyl Phenylenediamine Dihydrochloride	$C_{10}H_{18}Cl_2N_2$	637-01-4
806.	Tetracycline	$C_{22}H_{24}N_2O_8$	60-54-8
807.	Thymol Blue	$C_{27}H_{30}O_5S$	76-61-9
808.	Tin Chloride	$SnCl_2$	7772-99-8
809.	Tincture benzoin	$C_{14}H_{12}O_2$	9000-05-9
810.	Titanium Dioxide	TiO_2	13463-67-7
811.	Tobramycin	$C_{18}H_{37}N_5O_9$	32986-56-4
812.	Trimethoprim	$C_{14}H_{18}N_4O_3$	738-70-5
813.	Troponin	$C_{70}H_{123}N_{27}O_{13}$	77108-40-8
814.	Thiram	$C_6H_{12}N_2S_4$	137-26-8

815.	Thymolphthalein	$C_{28}H_{30}O_4$	125-20-2
816.	Tetrachloroethylene	C_2Cl_4	127-18-4
817.	TriethanolamineThiocarbamates	$C_4H_{12}Pb$	75-74-1
818.	Tetraethyl lead	$C_8H_{20}Pb$	78-00-2
819.	Urea	CH_4N_2O	57-13-6
820.	Uridine	$C_9H_{12}N_2O_6$	58-96-8
821.	Vaniline	$C_8H_8O_3$	121-33-5
822.	Vitavax	$C_{21}H_{21}Cl_3N_2O_4S_2$	5234-68-4
823.	Vanadium Oxide	V_2O_5	1314-62-1
824.	Wijs Solution	ICl	7790-99-0
825.	Xanthan Gum	$C_{35}H_{49}O_{29}$	11138-66-2
826.	Xylene	C_8H_{10}	1330-20-7
827.	Xanthidrol	$C_{13}H_{10}O_2$	90-46-0
828.	Xylenol Orange	$C_{31}H_{32}N_2O_{13}S$	3618-43-7
829.	Xylose	$C_5H_{10}O_5$	58-86-6
830.	Yttirum Oxide	Y_2O_3	1314-36-9
831.	Zinc Acetate	$ZnC_4H_6O_4$	5970-45-6
832.	Zinc Carbonate	$ZnCO_3$	5263-02-5
833.	Zinc Chloride	$ZnCl_2$	7646-85-7
834.	Zinc Granulated/Zinc dust	Zn	7440-66-6
835.	Zinc Phosphide	Zn_3P_2	1314-84-7
836.	Zinc Oxide	ZnO	1314-13-2
837.	Zinc Sulphate	$ZnSO_4$	7446-19-7
838.	Zinc Sulphate Heptahydrate	$ZnSO_4 \cdot 7H_2O$	7446-20-0

839.	Zinc Nitrate	$Zn(NO_3)_2$	10196-18-6
840.	Zirconyl Nitrate	$Zr(NO_3)_4$	14985-18-3
841.	Zinc Acetate Dihydrate	$Zn(CH_3CO_2)_2 \cdot 2H_2O$	5970-45-6
842.	Zirconium Oxychloride	$ZrOCl_2$	13520-92-8
843.	Zirconium Oxychloride Octahydrate	$ZrOCl_2 \cdot 8H_2O$	13520-92-8
844.	Zinc Peroxide	ZnO_2	1314-22-3